

MISJONSHØGSKOLEN

DER TO ELLER TRE UNGDOM ER SAMLET I MITT NAVN:
EKLESIOLOGI FOR UNGDOMSMENIGHETER

MASTEROPPGAVE I MISJONSTELOGI (30-MOPG)

AV
LEIF INGE NORLAND BREKKE

STAVANGER

MAI 2012

KAPITTEL 1 INNLEDNING.....	5
KAPITTEL 2 HVEM ER UNGDOMMENE?.....	8
2.1 Ungdomstiden - når er den?	9
2.2 Ungdomskultur og ungdomsverdier	10
2.2.1 Morten Holmqvist(red) - Jeg tror jeg er lykkelig (2007)	11
Travel aktivitetshverdag	11
Venner og familie	12
Lykkelig verdensbilde?	12
Åpen eller søkende?	13
2.2.2 Oppsummering	13
2.3 Ungdomstiden, en tid for utvikling	13
2.3.1 En modell for ungdoms utvikling	14
Håpet, tilliten og framtiden.....	16
Selvsikkerhetens opphav	16
Rolleeksprimentering og frihet.....	16
Kunnskapen, kompetansen og arbeidsvanene	17
Læringen, lederen og identifiseringen med arbeidet	17
Intimiteten	18
Ideologisk engasjement og verdiforvirring.....	18
Oppsummering	19
2.3.2 De Felles sosialiseringsarenaene.	19
Familien.....	19
Skolen.....	20
Vennskapet.....	20
Det frivillige foreningslivet	21
2.3.3 Kirkens muligheter til å bidra	21
2.5 Oppsummering	22
KAPITTEL 3 KIRKENS VESEN OG OPPDRAG I MØTE MED UNGDOMMER... 23	23
3.1 Seks ulike modeller for å beskrive kirken.	23
3.1.1 Kirken som institusjon	24
3.1.2 Kirken som en mystisk fellesskap (Mystical Community)	26
3.1.3 Kirken som sakrament	28
3.1.4 Kirken som herold	29
3.1.5 Kirken som tjener	31
3.1.6 Kirken som et fellesskap av disipler	32
3.1.7 Oppsummering	33

3.2 Fellesskapet av disipler - utdypet.	34
3.2.1 Confessio Augustana (CA)	34
3.2.1.1 Forsamlingen av de hellige.....	35
3.2.1.2 Evangeliet skal læres rent.....	35
3.2.1.3 Sakramentene skal forvaltes rett.....	36
3.2.1.4 Oppsummering	37
3.2.2 Harald Hegstad – Den Virkelige Kirke	37
3.2.2.1 Matt 18:20	37
3.2.2.2 Fellesskapet som koinonia.....	38
3.3 Kirken – sendt til ungdom	39
3.3.1 Missio Dei og Ungdom	39
3.3.2 Innside-Ut og Utsiden-inn	40
3.4 Et fellesskap av ungdom som følger etter Kristus	41

KAPITTEL 4 FELLESSKAPET AV TROENDE I MØTE MED

UNGDOMSKULTUREN..... 43

4.1 Relasjonelle ungdommer	43
4.1.1 Kenda Creasy Dean og Ron Foster – The Godbearing Life (1998)	43
4.1.2 The importance of brief encounters: Jesus as model – Steve Griffiths (2008)	44
4.1.3 Ungdomsmenighet og relasjoner	45
4.2 Dogmene er ikke hva de en gang var	46
4.2.1 Bård Erik Hallesby Norheim – Kan tru praktiseras?	46
4.2.2 Ungdomsmenigheten som et sted for trospraksiser	48
4.3 Innenfor eller utenfor?	49
4.3.1 En Ungdomsmenighet er inkluderende i sin natur	49
4.3.2 Belong – Believe - Behave	49
4.3.3 Ungdom, nåtidens kristne	50
4.4 Ungdom er på vei	50
4.4.1 Ungdom og høymessen	51
4.4.2 Ungdom, så unge voksne	52
4.4.3 Behov for en mobil tro	53
4.5 Oppsummering	54

KAPITTEL 5 FELLESSKAPET AV TROENDE UNGDOM I MØTE MED

SOKNEMENIGHETEN..... 55

5.1 En menighet i menigheten?	56
--------------------------------------	-----------

5.2 Den enørede Mikke Mus-menigheten	58
5.3 Konfirmantene, hvor hører de hjemme?	60
KAPITTEL 6 AVSLUTTNING – EN EKLESIOLOGI FOR UNGDOMSMENIGHETER	62
BIBLIOGRAFI	66

Kapittel 1

INNLEDNING

Seksten år gammel begynte jeg som klokker i Sola Kirke. Etter å ha blitt oppfordret til å søke av ungdomslederen min, fikk jeg som eneste søker jobben. Dermed var jeg på plass hver gudstjeneste for å lese tekst og kunngjøringer, hjelpe presten under dåp og ellers bidra der det trengtes i gudstjenestene. Pent antrukket satt jeg framme i koret og fulgte med så godt jeg kunne. Menigheten tok i mot meg med åpne armer, og gav uttrykk for at de synes det var flott med en ungdom som var med i gudstjenesten. Det var nemlig ikke særlig mange andre ungdommer tilstedet. En og annen konfirmant satt og halvsov på bakerste benk, slik at han fikk fylt opp sin kvote med gudstjenester.

Som ofte eneste ungdom, iallefall på kirkekaffen etterpå, var jeg et kjærkomment syn for mange. De pratet med meg, og tok meg på alvor. Samtidig så ble jeg nok en påminnelse for noen av hvor fraværende ungdom var på høymessen. Særlig husker jeg en dame som kom til meg ikke lenge etter at jeg begynte. Hun fortalte meg hvor flott det var at jeg, en ungdom, skulle være klokker, før hun fortsatte drømmende: «Og så kan jo du få andre ungdommer og til å komme på gudstjeneste!»

Det ble med drømmen, som ungdommer hadde vi vårt eget fellesskap på lørdagskveldene. Her fikk vi lære mer om Jesus, synge sammen og være kristne på vår måte. Etterpå hadde vi det sosialt sammen. Som regel endte vi opp, litt for mange, hjemme hos en eller annen som åpent hadde invitert alle som ville. De kristne og det sosiale gikk hånd i hånd. Det var sjeldent eller aldri at noen i det hele tatt tenkte tanken på å gå på søndagsgudstjeneste. Uten om jeg da, det var jo jobben min.

Hver eneste helg samles på sammen måte tusenvis av ungdommer rundt i Norske kirker og menighetslokaler. De samles for å synge, få undervisning og for å ha det sosialt og gøy sammen etterpå. For de aller fleste av ungdommene er dette det kristne fellesskapet de er en del av. De er sjeldent eller aldri på høymessen på søndag og tar heller ikke del i andre aktiviteter enn det som er knyttet opp mot ungdomsarbeidet. Menighetene snakker om hvor fint og viktig det er med ungdom, og mange bruker mye penger på det. Samtidig lykkes de færreste med å trekke bredden av ungdom inn i resten av menighetsfellesskapet. For de fleste

ungdommene så handler deres identitet og deres medlemskap i menigheten om det å være en del av ungdomsarbeidet. Her har de hele sin kristne identitet.

Dette betyr at de fleste ungdommer sjeldent eller aldri er på en gudstjeneste. De får aldri tilbud om å komme fram til nattverd og blir avspist med et ungdomsmøte. Selvfølgelig kan de som alle andre gå på høymesse, men for de fleste er ikke det et alternativ. Søndag morgen er mange av dem fremdeles i sengen, og har de stått opp og komt seg i kirken så opplever de fleste at gudstjenesten er fremmed og lite relevant. Kanskje får de høre at de bare må lære seg å like den, eller at når de bare blir eldre, da kommer de til å se mer av det flotte med høymessen.

Ungdom møtes med at de er framtidens kirkegjengere. Om noen år er det de som gjelder. Er dette å ta ungdom på alvor? Er ungdomsarbeidet et sted hvor ungdom skal lære seg å være kristne slik at de på sikt blir en trofast kirkegjenger? Eller vil vi at ungdomsarbeidet skal være et sted hvor ungdom blir tatt på alvor som kristne her og nå? Et sted hvor de kan få lov til å ta imot alt det kirken har å tilby dem, på linje med det resten av menigheten får.

Flere steder i Norge har man prøvd å gjøre noe med nettopp dette ved å begynne å bruke begrepet ungdomsmenighet. På den måten forsøker man å si noe om at det fellesskapet ungdommene har er deres menighet. Det er der de går til gudstjeneste og det er der de har sin tilhørighet. En slik språkbruk både utfordrer og forplikter. Den stiller krav samtidig som den gir muligheter. Når man velger å bruke ungdomsmenighet som begrep, må det handle om mer enn bare flotte ord og at det høres hipt og kult ut. Det må si noe om hva som møter ungdom når de kommer dit og hva slags fellesskap man ønsker det skal være.

Samtidig så må ordbruken være korrekt. Det er ofte vi har lyst å gi navn uten at vi tenker gjennom hva det innebærer. En moped blir ikke til en motorsykel selv om vi aldri så mye har lyst til å kalle den for det. Et fellesskap blir heller ikke en menighet bare fordi vi kaller det for det. Uansett hvor mye har lyst til å bruke betegnelsen så må den teologisk forankres. Det må gå an å argumentere teologisk for at en ungdomsmenighet er nettopp det, en menighet.

For å kunne si noe om dette er vi nødt til å vite noe om hvem ungdommene er. Og om hva som preger ungdomskulturen og kjennetegner den. Skal det være et poeng med ungdomsmenigheter så må de være kulturelt relevante. Hvis det ikke er kulturelt relevant, er det heller ikke noe poeng i å argumentere for å prøve å møte ungdommer på den måten. Derfor er det viktig at vi har ungdomskulturen i bakhodet når vi skal se på om ungdomsmenigheter har noe for seg.

I kapittel 1 tar jeg for meg en del kjennetegn med ungdomskulturen. Jeg prøver å si noe om når ungdomstiden er. Og om hva som er viktig for ungdommene. Dessuten er ungdom underveis. De er i overgangen fra barn til voksen. Dermed er de i utvikling, og i ferd med å forme sin identitet. I det samme kapitlet ser vi derfor på en modell knyttet til ungdommers utvikling, fordi det danner et viktig bakteppe når man driver ungdomsarbeid. Ungdom må få lov til å være underveis og i utvikling.

Med dette i bakhodet er det jeg argumenterer teologisk for det å bruke begrepet ungdomsmenighet. Gjennom å peke på ulike modeller om hva kirken er forsøker jeg å komme til rette med at det går an å argumentere for at ungdomsmenighet er et begrep som fint kan brukes. Her vil jeg legge hovedvekt på en modell hvor menigheten er et fellesskap av disipler. En slik måte å tenke om menigheten på mener jeg har klart teologisk belegg, både i bibelen og bekjennesskriftene.

Allikevel er ikke det teologiske verdt mye om det ikke holder mål nettopp i møte med ungdomskulturen. I det fjerde kapitlet møtes de to foregående kapitlene og vi ser på om de teologiske tankene har noe å fare med i møte med hvem ungdommene er. Her ligger kjernen i denne oppgaven. Hvis ikke vi kommer i land med at tanken på at en ungdomsmenighet har relevans i ungdomskulturen, da er det lite vits i å prate om ungdomsfellesskapene våre på en slik måte.

Tilslutt vender jeg blikket mot det mer praktiske. Hva skjer når tanken om en ungdomsmenighet møter vår norske soknestruktur? Disse utfordringene er ikke nødvendigvis avgjørende for selve tanken om ungdomsmenigheter, men de er viktige med tanke på at ungdomsmenigheter aldri eksisterer i et vakuum. De er nødt til å forholde seg til resten av kirkelandskapet. Når ungdom er på vei, betyr det at det blir bare en kort tid i ungdomsmenigheten.

Kapittel 2

HVEM ER UNGDOMMENE?

Det ligger i navnets natur at en ungdomsamenighet består av og henvender seg mot ungdom. Det store spørsmålet er: Hvem er disse ungdommene? Det er ingen enkel oppgave å komme med et klart og tydelig svar på dette, men det er en viktig forutsetning for å diskutere hva en ungdomsamenighet er og kan være. Hvis ikke en ungdomsamenighet handler om å kontekstualisere Kristus i møte med ungdom er det lite poeng i å drøfte hvorvidt det er teologisk holdbart å drive ungdomsamenigheter.

I dette kapitlet setter vi søkelys på hvem ungdommene er. Hva er viktig for dem? Hva kjennetegner dem? Hva skjer ellers i livene deres? Det er viktig å huske at ungdom ikke er et statisk begrep, tvert om er det stor spennvidde innenfor den gruppen som kalles ungdom. Ikke bare er det stor forskjell når det gjelder alder, en fjortenåring og en attenåring er på forskjellige steder i livet. Det er samtidig store forskjeller innenfor samme aldersgruppe, når det gjelder interesser, væremåte, verdier og hvor langt de er kommet i utviklingen av eget selvbilde og identitet.

Ungdomstiden handler om å være underveis, om å skape sin egen identitet og finne sine egne svar på hvem man er. Inn i denne prosessen kan kirken spille en rolle. En ungdomsamenighet bør både være bevist på, og jobbe for å bidra i ungdommers søken etter hvem de er. Derfor vil en del av dette kapitlet også ta for seg en slik modell for ungdommers utvikling.

Når vi i dette kapitlet svarer på spørsmålet ”Hvem er ungdommene?” så er ikke det et fullstendig svar. Til det er svaret for stort og med for mange fasetter og variasjoner. Det er heller ikke målet med kapitlet. I stedet for konsentrerer vi oss noen deler av svaret, deler som er interessante og relevante når vi skal jobbe videre med ungdomsamenighetsbegrepet.

En annen utfordring er å klare å definere ungdomskulturen forbi det synlige: klærne, musikken og språket. For å få til dette må vi dykke dypere og se på det som ligger under. Derfor ønsker jeg å se på verdiene og ikke kulturuttrykkene. Mer om hvordan jeg bruker disse begrepene og tanken bak dette finner du i kapittel 2.1.2.

2.1 Ungdomstiden – når er den?

Når vi skal definere hva ungdomstiden er kan vi kort si at det er tiden mellom barndommen og det voksne livet. Problemet er at det ikke finnes klare, definerte overganger fra barn til ungdom og fra ungdom til voksen. Det er ikke lengre slik at konfirmasjonen blir regnet som overgangen til de voksnes rekke. Når mange etablerer seg senere og senere er spørsmålet: når slutter man egentlig å være ungdom?

Ungdomstiden som fenomen kan spores tilbake til 1700-tallet, hvor industrialiseringen førte til en samfunnsutvikling hvor det oppstod et borgerskap av handelsmenn som øvde stor makt og innflytelse i byene. I disse kretsene oppstod ideen om en modningstid for de unge, hvor de anskaffet seg den utdanning og dannelse som var forutsetninger for å kunne få ta del i eiendomsretten og virksomhetenes økonomi og drift. Denne fasen eller modningstiden kan ses på som forløperen til den ungdomstiden vi kjenner i dag.¹

Gjennom historien ble det aktuelt for flere og flere med en modningstid, man gikk lengre på skole og dermed fikk større grupper anledning til å være ”ungdom”. Det store gjennombruddet for ungdom som gruppe, kom med høykonjunkturen på 1960-tallet.² Med økt sysselsetning kom det og et behov for flere med høyere utdanning. Samtidig så man seg om etter nye kundegrupper, og fant det hos ungdommene. Med dette skjøt utviklingen av en egen ungdomskultur fart, med musikk, klær og andre produkter rettet mot ungdommer som nå hadde både fritid og kjøpekraft. I vår er ungdomskulturen ofte trendsetteren innenfor musikk, språk, mote og livsstilsstrømninger³

Ofta har man pratet om en fysiologisk start og en sosiologisk avslutning av ungdomstiden. Den strekker seg fra man kommer i puberteten til man gifter og etablerer seg. Utfordringen i vår tid er at ungdomstiden med denne definisjonen stadig strekkes i begge ender. Barn blir kjønnsmodne tidligere, mens man gifter eller etablerer seg senere og senere. Dermed kan vi snakke om en ungdomstid som i praksis strekker seg fra man er rundt tolv til man er passert tretti.

Når ungdomstiden strekkes så langt, står vi ovenfor en utfordring når det gjelder begrepsbruk. Hvis nær en tredjedel av livet er ungdomstiden, da er den ikke lenger primært en modningstid, men en livsfase som strekker seg mye lengre enn barndommen. Samtidig er deler av den en modningstid, barn skal bli voksne, både i sinn og kropp, selv om de forblir i ungdomstiden. Det gjør at vi får behov for å utvide begrepsapparatet noe.

¹ Illeris, Knud ”Ungdomsliv” 24-5

² Ibid 26

³ Ibid 28-29

Når vi snakker om ungdomsarbeid i kirken så har man tradisjonelt fokusert på ungdom som går på ungdomskole eller videregående, altså tenåringene. Dermed blir muligens det en mer presis formulering at alle tenåringer er ungdommer, men ikke alle ungdommer er tenåringer. De som ikke lenger er tenåringer har man ofte brukt betegnelsen unge voksne om. De seneste årene ser vi og i kirken at ungdomstiden starter tidligere. Ten Sing konseptet, som hadde sin storhetstid på 80 og 90-tallet, er nå lansert som Tween Sing, hvor man nå sikter seg inn på en yngre aldersgruppe. Tweens er et begrep som er forholdsvis nytt, men de brukes om unge som ikke lengre er barn, men heller ikke tenåringer. Der mellom, between – tweens.

Dermed så ser vi at man i kirken bruker minst tre ulike termer på ungdom: Tweens, tenåringer og unge voksne. Dette sier noe om hvor sammensatt denne gruppen etter hvert har blitt, og at den nå dekker et såpass stort alderspenn at man får behov for å definere dem nærmere. I denne oppgaven så forholder vi oss først og fremst til tenåringene, og omtaler disse som ungdommene. De er de som er den tradisjonelle gruppen i kirkens ungdomsarbeid, og det skjer en nokså naturlig avgrensing idet mange begynner på studier og søker studentmiljøer. Når det er sagt så vil mye av betraktningene som her omhandler ungdomsmenigheter også kunne gjelde studentmenigheter, da disse har mye til felles med ungdomsarbeid.

2.2 Ungdomskultur og ungdomsverdier

Å si noe forholdsvis kort om ungdomskulturen er krevende, fordi den er mangfoldig og i stadig endring. Særlig gjelder dette hvilke uttrykk som kulturen har. Enhver periode har sine kulturuttrykk, sin mote, sin musikkstil. Åttitallet hadde puddelrocken, Ball-gensere og høyt hår. Mens nittitallet ga oss spicegirls, boybands, personsøkere og discman. Går vi inn i hvert av disse tiårene så vil vi fort se at disse uttrykkene kun representerer noen hovedtrekk, å si at dette var ungdomskulturen på nittitallet er i beste fall generaliserende. Ungdomskulturens uttrykk vil veldig dessuten ofte ligge minst et lite skritt foran det vi klarer å beskrive.

Betyr dette at man kan gi opp å beskrive ungdomskulturen? Kan kulturkunnskap knyttet til ungdom kun brukes til å beskrive fortiden? Hvis det er tilfelle, kan man vel egentlig gi opp prosjektet om å møte ungdommene på deres hjemmebane gjennom ungdomskulturen. Etter min mening er det ikke slik, fordi ungdomskulturen har noen verdier og prinsipper som stikker dypere og er mer grunnleggende. Disse er selvfølgelig også i stadig endring, men endrer seg ikke like fort som spillelisten på P3 eller siste mote i Det Nye.

Ønsker vi å møte ungdom på deres premisser, så handler det ikke om måten de uttrykker seg på, men om de verdier som ligger i bunn.

Når vi ser på utfordringene knyttet til ungdomsmenigheter og hvorvidt det er legitimt og fornuftig å bruke dette begrepet, er det fornuftig å starte i ungdomskulturen. Ingen menighet lever isolert og distansert fra kulturen den befinner seg i. Den preges av utdanningsnivå, by/bygdekultur, økonomi og hva annet som skjer i soknet. På samme måte vil en ungdomsmenighet eksistere midt i ungdomskulturen, og være avhengig av å forholde seg til den. Derfor blir det avgjørende for oss at ungdomsmenighet ikke bare er teologisk fundamentert, men at den også er fundamentert i ungdomskulturen.

Når vi skal se på kjennetegn ved ungdomskulturen er vi mest opptatt av de verdiene som ligger i ungdomskulturen, altså ikke musikkstil eller trender, men de mer underliggende trekkene. Disse trekkene skal vi så ta med oss videre og bruke for å si noe om ungdomsmenighet er noe som vil kommunisere med ungdom og som vil fungere inn i den kontekst som den vil eksistere i.

2.2.1 Morten Holmqvist(red) - Jeg tror jeg er lykkelig (2007)

Undersøkelsen og boka *Jeg tror jeg er lykkelig*, tar for seg ungdomskulturen i Norge i 2006. Gjennom en spørreundersøkelse blant 1000 ungdom i alderen 13 til 15 fra fire fylker⁴, forsøker boka å si noe om ungdomskulturen med særlig henblikk på kristent ungdomsarbeid. Styrken, og svakheten med ”Jeg tror jeg er lykkelig”, er at den er laget med kristent ungdomsarbeid som målgruppe. Dermed trekkes det fram som ses på som viktig i den sammenhengen. Dermed så får vi ikke et helhetlig overblikk over ungdomskulturen, men mer et blikk på ungdomskulturen i møte med de spørsmål kristent ungdomsarbeid er opptatt av. I vårt tilfelle er ikke dette nødvendigvis en ulempe, og utvilsomt til å leve med.

Fra undersøkelsen oppsummerer Holmqvist fire hovedtrekk som sier mye om hva ungdom er opptatt av, og hvilke verdier de setter høyt i livet. De er derfor veldig relevante når vi ser på hvordan en ungdomsmenighet kan møte ungdommene der de er i livet.

Travel aktivitetshverdag

Det første han påpeker er at ungdom er travle, de er med på mye og har et høyt aktivitetsnivå. Over halvparten av ungdommene drev f. eks med sport flere ganger i uken, og er du ikke sportsinteressert så finnes det mange andre tilbud og muligheter. Dette får to konsekvenser. For det første er det en stor andel (40 %) av ungdommene som sier de er stresset. For det

⁴ De fire fylkene var Oslo, Agder (både vest og aust), Oppland og Troms

andre så stiller ungdommene større krav til det de er en del av. Dermed må man tenke tanken: Hva er det som gjør at ungdom vil velge akkurat dette tilbudet?

Den travle aktivitet hverdagen utfordrer også kirken på å skape arenaer hvor ungdom kan få lov til å senke skuldrene og kjenne at de får krefter. Det er ikke tvil om kirken noen ganger gjør det motsatte, gjennom å ønske at de mest aktive ungdommene skal være med på veldig mye. Det er ikke uvanlig at de er med på KRIK, ungdomsgruppe, konfirmantarbeid, gudstjenestene og alt mulig annet. Faren er at kirken dermed blir noe som gjør en travel hverdag enda travlere, og som man dermed velger bort.

Venner og familie

Det viktigste for ungdommene er venner og familie. Holmqvist påpeker at dette tyder på at ungdommene er veldig relasjonsorienterte. Hverdagen handler mye om å holde kontakt og vedlikeholde relasjonene, både via mobil, msn og facebook, og ved å være med venner. Dermed blir det kirkens utfordring å ta relasjonene på alvor. Ungdommene seg imellom er tilgjengelige for hverandre nærmest tjuetimer i døgnet, hvordan møter vi som kristne dette?

Svaret er ikke nødvendigvis at kirken må henge seg på ønsket om å være tilgjengelig til alle døgnets tider, men vi må ta dette med relasjoner på alvor. Hvordan tar vi på alvor at relasjoner er viktig i alt ungdom gjør? Hvordan skaper vi en kirke hvor ungdom blir møtt, sett og opplever at de blir tatt vare på? Hvor de kan få oppleve fellesskap med hverandre og med Gud?

Lykkelig verdensbilde?

Selv om 80 % av ungdommene sier de er lykkelige, så er det samtidig mange som er misfornøyd med kroppen sin og det er mange som sier de er ensomme. Dermed blir spørsmålet hva ungdommene legger i å være lykkelig. Holmqvist mener at dette kan tyde på at det å være lykkelig er viktig for ungdommer, og at en derfor ser på seg selv som lykkelig selv om en har problemer.⁵ Utfordringen da blir å få ungdom til å snakke sant om livet sitt, og å møte det at lykke er noe av det viktigste i livene deres.

Det er flere faktorer som spiller inn når man skal forklare hvorfor ungdom har dette lykkelige utgangspunktet. Noe handler om tidsånden, hvor individualismen står sterkt. I Norge vokser det store flertallet opp med forholdsvis god økonomi, og muligheten til å bli det

⁵ Holmqvist "Jeg tror jeg er lykkelig" 117

meste. Dette kan gi ungdom et positivt verdensbilde. De ser mange muligheter til å bli lykkelige.

Åpen eller søkende?

Når det gjaldt hvordan man forholdt seg til tro, så var det kun en av ni som sa at religiøs tro var viktig i livene deres. Det var heller ikke særlig interesse for åndelige spørsmål. Samtidig hadde ungdommene god kunnskap om hvem Jesus, Muhammed og Buddha er, noe som forfatteren tilskriver KRL-faget.

Dermed peker undersøkelsen på at ungdom i ikke all for stor grad er åndelig søkende, uten at man har nok grunnlag til bastant å konkludere. Bildet blir og mer nyansert ved at en samtidig finner en stor grad av åpenhet for det åndelige. I alle fall til en viss grad. Spørsmålet om det kan finnes en absolutt sannhet fant de fleste av ungdommene problematisk. Dermed ser vi at ungdom er barn av vår relativistiske tidsalder – hvor hver og en kan finne sin sannhet.

Dette kommer i klar kontrast til det Jesus sier i Johannes kapittel 14: «Jeg er veien, sannheten og livet». Og det utfordrer kirken til å våge å være tydelig, samtidig som man må ta på alvor at ungdom ikke nødvendigvis forholder seg til dogmer i stor grad. Det betyr at kirken må lete etter andre måter å formidle troen på, hvor det man ikke sitter igjen med er kunnskap, men erfaringer og opplevelser.

2.2.2 Oppsummering

Disse fire punktene viser oss noe trekk med de verdiene ungdom tar med seg. Mange har veldig mye å gjøre, og opplever stress i en ung alder. Videre er de opptatt av de nære relasjoner, med venner og familie. KRL faget har trolig bidratt til at ungdom nå kan mer om flere religioner, men det kan bety at de er mindre opptatt av dogmer – sannhet ses mer på som noe individuelt.

Disse verdiene er selvsagt også i endring, men de gir oss et utgangspunkt for å si noe om hvordan kirken kan møte ungdom i vår tid, uten at det blir begrenset til musikkstil (salmer vs. lovsang) og tidspunkt (søndag morgen vs. søndag kveld). Så er spørsmålet om en ungdomsmenighet kan møte disse utviklingstrekkene og utnytte dem for å nå flere ungdommer der de er både fysisk og ikke minst psykisk. Da blir kirken relevant for ungdom i dag og i generasjonene som kommer.

2.3 Ungdomstiden, en tid for utvikling

Det er blitt sagt om konfirmanter at de burde merkes i pannen med et skilt som sa: ”Stengt på grunn av ombygging”. Om det er nødvendig å gå så drastisk til verk kan diskuteres, men det

er en kjensgjerning at ungdomstiden er en tid hvor ungdom gjennomgår en forandring. Dette er jo veldig synlig rent fysisk, hvor de kommer i puberteten og går fra en barnekropp til voksenkropp. Samtidig skjer det en endring mentalt, som nok er enda større. Ungdommene skal gå fra å være barn til å bli voksne. Som barn er de under de voksnes omsorg og valg, mens de som voksne kanskje tvert imot skal være den som har omsorg og tar valg på egen barns vegne. De skal også utvikle en identitet, hvem de er og hvilke verdier som er viktige for dem.

Denne finnes mange teorier rundt dette med utvikling og overgangen fra barn til voksne. Jeg har valgt å presentere en av dem, ikke fordi den nødvendigvis er hundre prosent korrekt og dekkende, men fordi den viser mye av det som ungdom gjennomgår i løpet av denne prosessen. Etter at vi har sett på denne modellen skal vi se videre på ulike arenaer hvor denne utviklingen skjer. Dette som et utgangspunkt for i kapittel fire å kunne drøfte kirkens møte med ungdom.

2.3.1 En modell for ungdoms utvikling

Det er ingen enkel oppgave å skulle beskrive hvordan overgangen fra barn til ungdom skjer. To individer utvikler seg helt forskjellig, i ulikt tempo og på ulik måte. Modningen skjer på ulikemåter og det varierer hvilke områder som modnes først hos en ungdom. Nå vi allikevel tar utgangspunkt i en modell for å si noe om ungdoms utvikling og identitetsskaping, så er det fordi dette gir et godt utgangspunkt for å ta et overblikk over det som skjer. I en modell blir ting satt i system og dermed forenklet. Selv om de ikke gir et fasitsvar for hver enkelt, så sier den noe om utvikling hos ungdom som en gruppe. Den generaliserer i tilstrekkelig grad til at det blir håndfast og brukende for oss når vi senere skal se på hvordan kirken møter ungdom og ungdomskulturen. Dermed blir modellene et godt verktøy for å gi oss innputt om ungdoms utvikling.

Willy Aagre tar i boken *Ungdomskunnskap* utgangspunkt i en modell utviklet av Erik H. Erikson. Denne modellen tar utgangspunkt i at ungdomstiden inneholder en rekke utviklingsoppgaver som handler om å skape og/eller finne sin egen identitet.⁶ Erikson mener disse utviklingsoppgavene henger sammen, og at evnen til å løse hver enkelt avhenger av hvordan man får løst oppgavene som har kommet tidligere. En uløst oppgave vil skape hemninger på hvordan fremtidige oppgaver løses og vil derfor vanskeliggjøre fruktbare

⁶ Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdagslivets kulturelle former" 42

løsninger på videre oppgaver⁷. Hver enkelt oppgave må løses av ungdommen selv, men også i et samspill med de sosiale arenaene rundt. Dermed vil løsningen preges ikke bare av ungdommenes egne valg, men også av de forutsetninger som blir gitt gjennom den relasjonelle og sosiale konteksten ungdommen befinner seg i.

I Aagres bok tar han denne modellen og bruker den til å si noe om hvordan individet utvikler seg. Dette lar vi også være vårt utgangspunkt for å si noen om hvordan identitet skapes og individet utvikles. Aagre bruker en komprimert versjon av Eriksons modell, som tydeligere viser sammenhengen og logikken mellom de ulike delene av modellen⁸:

Ungdoms- oppgaver	Tids- perspektiv	Selv- Sikkerhet	Rolleekspe- rimentering	Læretid	Identifise- ring med arbeidet	Seksuell polarisering	Leder- og lærings- forhold	Ideologisk engasje- ment
	Tids- forvirring	Selv- bevisthet	Rolle- fiksering	Arbeidslam- melse	Skyldfølelse	Biseksuell forvirring	Autoritets- forvirring	Verdi- forvirring
Dyder	Håp	Vilje	Hensikt	Kompetanse	Samhørig- het	Kjærlighet	Omsorg	Visdom
Utviklings- oppgaver	Tillit vs. Mistillit	Autonomi vs. Skam, tvil	Iniativ vs. Skyld	Konstruktiv foretak- somhet vs. Underlegen- het	Identitet vs Identitets- forvirring			
Stadium	Stadium 1	Stadium 2	Stadium 3	Stadium 4	Stadium 5	Stadium 6	Stadium 7	Stadium 8

Figur 1.

For oss er det *ungdomsoppgavene* som er mest interessante, dette er ulike oppgaver som ungdom må jobbe med for å skape sin egen identitet. Disse bygger på hverandre, men henger også sammen med tidligere *utviklingsoppgaver* som er knyttet opp mot ulike dyder. Allerede tidlig i barndommen skapes en opplevelse av tillit eller mistillit til omgivelsene, med det tilhørende håpet. Denne erfaringen mener Erikson så preger hva slags tidsperspektiv en ungdom skaper for seg selv. Planer og positive tanker for framtiden knyttes opp mot en opplevelse av håp og tillit i barndommen.⁹

Eriksons modell og teori er et nyttig teoretisk verktøy for å si noe om ungdommers utvikling. Den er ingen fasit. Alle ungdommer er ulike, og enhver modell vil dermed variere i sin treffsikkerhet, men for oss peker denne modellen uansett på mange av de utfordringene ungdom møter. Disse utfordringene, eller ungdomsoppgavene, gir oss et nyttig bilde på hvor

⁷Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdaglivets kulturelle former" 63

⁸Ibid 64

⁹Ibid 42

kirken kan oppleves som relevant. Vi skal derfor se kort på hver av de ulike oppgavene, med utgangspunkt i Aagres refleksjoner.

Håpet, tilliten og framtiden

I overgangen fra barn til ungdom endres evnen til å se langt fremover. Drømmene blir mer konkrete og framtiden blir noe en forholder seg til i mye større grad. Erikson mener her at opplevelser som barn knyttet til tillit eller mistillit til verden rundt, vil prege evnen til å ha et positivt forhold til det framtiden vil bringe. Et barn som har utviklet stor mistillit til verden, ved at det ofte har blitt sviktet av andre, vil forvente at dette også vil skje i framtiden.

Selvsikkerhetens opphav

Allerede i barns andre og tredje leveår mener Erikson at barns vilje utvikles på bakgrunn av erfaringer knyttet til i hvilken grad det får mulighet til å prøve og å feile, og hva slags tilbakemeldinger barnet får av omgivelsene.¹⁰ Får man anerkjennelse skapes en indre sikkerhet som gir ungdom bedre forutsetninger for å utvikle en god selvsikkerhet og trygghet på hvem en er og hva en vil. Har et barn fått trygghet til å utvikle seg gjennom finne sine egne muligheter og begrensninger vil det og i ungdomstiden lettere kunne være trygg på å finne seg selv og sin egen identitet.

Rolleeksperimentering og frihet

En viktig del av ungdomstiden er utforskning av ulike roller og situasjoner. Gjennom å kaste seg ut i nye ting vil ungdommen oppdage mer av hvem han er og hva han vil. Denne utprøvingen av roller kan knytte seg til smak, interesseområder og sosiale roller.¹¹

Utprøvingen skjer både som en del av et større kollektiv, men også i det å våge å gå mot strømmen enten alene eller sammen med en mindre gruppe.

En viktig forutsetning for en slik rolleeksperimentering er trygghet. En ungdom som har en godt utviklet selvsikkerhet vil lettere våge å prøve ut nye roller, uten å la seg styre av frykten for hva andre vil tenke, si eller mene. En slik trygghet mener Erikson stammer fra en barndom hvor barn har fått rom og mulighet til å prøve og å feile uten å sitte igjen med skyldfølelse for det som har gått galt.

Det er stor variasjon knyttet til hvordan ungdom møter muligheten til å eksperimentere med roller. Noen ungdommer griper den med begge hender og blir ofte premissleverandører også for andres eksperimentering ved at de går foran og ufarliggjør noe av utprøvingen. For andre ungdommer så finner de trygghet i å konsentrere seg om en rolle og hegne om

¹⁰ Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdaglivets kulturelle former" 66

¹¹ Ibid

forutsigbarheten den gir. Nerdene nevnes av Aagre som en tradisjonell gruppe for dette.¹² Etter min mening kan man like gjerne se dette i andre grupper som med første øyekast kan virke som nokså rolleeksperimenterende. Et godt eksempel her er etter min mening EMO-kulturen, hvor en skiller seg tydelig ut fra resten av samfunnet gjennom klesstil og frisyre. Selv om det vil kreve noe å våge å prøve seg ut i en slik rolle så vil nok mange som blir en del av den oppleve en trygghet i den sterke distanseringen fra resten av ungdomskulturen, og frihet fra å måtte prøve ut andre roller.

Kunnskapen, kompetansen og arbeidsvanene

Dette punktet er et godt eksempel på at modeller og teorier som oftest oppstår og eksisterer i en kontekst de er nødt å forholde seg til. Eriksson utviklet modellen på 50-tallet, i en tid hvor veien fram mot en yrkeskarriere var en helt annen. Begrepet læretid vil i dag oppfattes primært som den tiden noen er lærling på veien mot å bestå en fagprøve. Som vi så i kapittel 2.1 så har samfunnet gått i retning av at flere og flere tar høyere utdanning. Det betyr ikke at denne utviklingsoppgaven er irrelevant for denne gruppen, men at Erikson bruker begrepet på en annen måte.

For Erikson er det knyttet opp mot de utfordringer ungdom møter når de skal lære seg et yrke eller få seg en utdanning. Skolen som sosialiseringsarena kommer vi tilbake til. Her er det først og fremst knyttet til tiltro til egne evner og egen læring. Gode arbeidsvaner og erfaringer med å lykkes bygger opp, mens opplevelsen av å ikke strekke til ofte blir en vond spiral som skaper tapere.

Læringen, lederen og identifiseringen med arbeidet

Aagre velger å kommentere ungdomsoppgave 5 og 7 sammen. Den første handler om hvordan man identifiserer seg med arbeidet sitt. Her har igjen samfunnsutviklingen gjort at Eriksson blir mindre relevant. De fleste foretar hyppigere skifte av jobb enn det som var vanlig på 50-tallet. Dermed mener Aagre at man heller bør snakke om identifisering med sitt fagfelt, sitt kunnskapsområde.¹³ Slik at identiteten blir knyttet til noe mer enn akkurat den arbeidsplassen og det yrket man har. Her vil jeg trekke det enda lengre og peke på at vi ikke lengre lever i et samfunn hvor identiteten primært er knyttet opp mot det man produserer, det man jobber med. Rapporten Missionshaped-Church utgitt av Church of England peker på hvordan det engelske samfunnet har gått fra å skape identitet på bakgrunn av hva man produserer til å skape

¹² Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdaglivets kulturelle former" 67

¹³ Ibid 69

identitet på bakgrunn av hva man konsumerer.¹⁴ Det viktigste er ikke hva du jobber med, men hva du har, eier og bruker. Hvilke klær går du i? Hvilken bil kjører du? Har du hytte? Min påstand er at den samme utviklingen har funnet sted i Norge, og gjør at denne ungdomsoppgaven har blitt mindre viktig og muligens erstattet med en oppgave knyttet til å finne ut hvem man er i forbrukersamfunnet.

Den andre ungdomsoppgave Aagre tar for seg her er knyttet til forholdet til voksne autoriteter, ledere på jobb eller fritid, til lærerne på skolen og i andre sammenhenger hvor voksen har en lederrolle ovenfor ungdommene. Disse møtene vil påvirke hvordan ungdommene selv blir som omsorgspersoner og er viktige for å utvikle ungdommenes egen evne til omsorg. Aagre peker på hvordan gode erfaringer fra disse relasjonene kan føre til at ungdommene overtar og gjør den voksnes verdier og normer til sine egne.¹⁵

Intimiteten

Noe av det å gå fra barn til voksne er å oppdage og utforske kjærligheten og seksualiteten. Erikssons begreper stammer fra en annen tid med andre normer og meninger enn i dag: Seksuell polarisering og biseksuell forvirring. Når Aagre i stedet for velger å bruke begrepet intimiteten åpner han etter min mening denne oppgaven mye mer opp. For ungdommene handler det om kjenne på det å elske og å bli elsket, det å elske uten å bli elsket tilbake, det å finne balansen mellom de mange vennene og den ene kjæresten. Aagre har, som så mange andre, en tendens til å redusere dette til primært å handle om seksualitet, men etter min mening er den del av et større bilde som handler om intimitet.

Det å utforske seksualiteten handler for ungdom om å finne egne grenser, hva som oppleves som greit og hva som oppleves som vanskelig. Det handler om intimitet og det å få gode opplevelser på å være intime med andre. Gode opplevelser knyttet til intimitet, både seksuelt og i kjærlighetsforhold er viktige for å skape en god egoidentitet som styrker evnen til å gi omsorg videre til barn og unge senere. Negative erfaringer kan skape begrensninger knyttet til å gi av seg selv følelsesmessig ovenfor partnere og barn.

Ideologisk engasjement og verdiforvirring

Den siste ungdomsoppgaven hos Eriksson er knyttet til det å finne ut hva man står for ideologisk. Hva står man for og hva tror man på? Aagre påpeker at det i ungdomskulturen i vår tid ser ut til å være mindre ideologi og mer pluralisme og relativisme – hvor ungdom selv

¹⁴ Church of England "Mission-shaped church" 9

¹⁵ Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdaglivets kulturelle former" 69

plukker det de ønsker. Samtidig så er det hos ungdom ideologiene fremdeles får sterkest spillerom og hvor vi ser de får de mest ekstreme utgavene av dem.

Noen av ideologienes sterke sider er at det hjelper ungdom til å se viktigheten av noe større enn seg selv og bidrar til å gjøre dem mindre selvsentret. Ungdomskulturen kan beskyldes for å ha et sterkt fokus på forbruk og konsum, med stadig nye moter og uttrykk. Ideologiene bidrar til å gi ungdom et formål med livet som er større enn seg selv. De gir tilhørighet sammen med andre som deler ideologien og gjør at man blir del av noe mer.

Oppsummering

Ungdomstiden handler om å skape identitet i overgangen mellom barn og voksen. Identiteten skapes av valg som ungdommen selv tar, gjerne knyttet til den konkrete utviklingsoppgaven. Valgene tas ikke i et vakuum, men påvirkes av miljøet rundt og hvordan tidligere oppgaver er løst. Erikson ser en klar forbindelse mellom opplevelser i barndommen og hvordan ungdom løser enkelte av sine identitetsskapende oppgaver. Samtidig påpekes det i Aagres bok hvordan særlig god voksenkontakt utenfor hjemmet kan føre til at ungdom overtar deler av deres verdier og normer. Samtidig er dette kun en modell og først og fremst et verktøy for å identifisere utfordringer ungdom møter knyttet til det å skape sin egen identitet. Det er ingen fasit som jeg mener skal brukes ukritisk.

2.3.2 De Felles sosialiseringsarenaene.

Selv om hver enkel ungdom selv må finne svar på de ulike ungdomsoppgavene, så skjer det i et samspill med samfunnet rundt. Ungdom spiller hele tiden ball med omgivelsene når de skal forsøke å finne ut mer av hvem de er. En sosialiseringsarena er et sted hvor ungdom får erfaringer og opplevelser som former dem¹⁶. Tanken er at man endres og utvikles i kontakt med andre, gjennom tilbakemeldinger på det man gjør, hvem man omgås og hvordan dette oppleves.

Familien

Den første av disse arenaene er familien. De aller fleste ungdommer vokser opp i en familie med mor og far eller en av dem. Mange har også søsken. Normalt har de daglig kontakt med de andre familiemedlemmene. Dette betyr at de tilbringer mye tid sammen og påvirker hverandre. Familien er viktig på flere områder. For det første er den sentral for å skape kontinuitet og sammenheng i livet til ungdommen.¹⁷ I tillegg opptrer familien som

¹⁶ Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdaglivets kulturelle former" 58

¹⁷ Ibid 59

bindeleddet mellom de andre sosialiseringarenaene, noe som gjør muligheten større for å oppdage når noe er galt.

Skolen

Den andre sosialiseringarenaen er skolen, hvor omtrent alle ungdommer tilbringer en stor del av hverdagen. Aagre peker på skolen som en viktig årsak til at vi nå har en forlenget ungdomstid.¹⁸ Samfunnet vårt er bygd opp rundt skolegang og utdanning, og det er de færreste som går ut i arbeidslivet uten å ha fullført minst 12 års skolegang. En stor majoritet tar treårig videregående utdanning før de fortsetter på høyere utdanning på høyskole eller universitet. Dette gjør at de går inn i arbeidslivet senere, og forblir i ungdomstiden lengre enn før.

Skolen som sosialiseringarena har to viktige sider som ungdom må mestre. For det første er det naturlig nok den faglige siden, med prøver og karakterer. Ungdommene vet at karakterene er viktige for hva slags fremtid de kan se for seg. Dårlige karakterer skaper ikke nødvendigvis en dårlig fremtid, men de begrenser ungdommene når de skal ta karrierevalg. De synliggjør og ovenfor de andre ungdommene hvem som er flinke og hvem som ikke er det. Dette skaper tapere og vinnere og påvirker ungdommenes selvbilder. Samtidig er skolen en viktig arena rent sosialt. Her tilbringer ungdommene mye tid sammen, og det utvikler seg et mylder av sosiale koder. Disse sosiale kodene er viktige å mestre, og et utgangspunkt også for ungdommenes sosiale liv på fritiden.

Vennskapet

Som den tredje fellessosialiseringarenaen nevner Aagre vennskapet. Akkurat som Holmqvist påpeker han viktigheten av vennene i ungdomstiden. Hos vennene får de et språklig og kroppslig fellesskap, hvor det ikke er hva en er født inn i eller hvilken klasse man går i som definerer hvem man føler fellesskap med. I stedet for identifiserer man seg med vennene gjennom språk, felles historier og opplevelser og ulike uskrevne regler. Det er ikke vanskelig å observere at ungdom lar seg påvirke av hverandre. De plukker opp hverandres uttrykk, gjenforteller de samme vitsene, hermer (ubevist og bevist) etter hverandres klesstil og andre bånd som knytter dem sammen som fellesskap. Et annet viktig kjennetegn på vennsapsarenaen er den uformelle og ustrukturerte formen. Dette gir ungdommene mer rom til å forme samværet enn de får i familien og på skolen. Det er de selv som avtaler møtested og tid, gjerne via sms eller facebook.

¹⁸ Aagre, "Ungdomskunnskap: Hverdaglivets kulturelle former" 60

Det frivillige foreningslivet

Selv om vennskapet er en egen sosialisingsarena så strekker selvsagt vennskapet seg inn i de andre sosialisingsarenaene også. Særlig gjelder dette kanskje den siste arenaen som Aagre nevner, nemlig det frivillige foreningslivet: fotballaget, speideren, ungdomspartiet og i vårt tilfelle ungdomsmenigheten. I Norge står frivilligheten sterkt, og barn og unge har ofte et mangfoldig tilbud. Disse arenaene har noen klare fordeler. For de første bidrar de til å gi ungdommene felles opplevelser og historier, og bygger vennskap og relasjoner ungdommene mellom. Videre så blir disse tilbudene ofte den arenaen hvor ungdom kan få voksenkontakt uten at det er foreldre og lærere som de ”må” ha kontakt med. Dette er med å gi ungdommene et større sikkerhetsnett. Det er flere som ser dem og som de kan ta kontakt med. Dessuten bidrar de ulike aktivitetene til at ungdommene får mulighet til å finne mer ut av hvem de er gjennom å finne sine sterke og svake sider.

2.3.3 Kirkens muligheter til å bidra

For oss blir det store spørsmålet: Hvordan kan kirken bidra når ungdom skal skape sin identitet? Selv om vi kommer innpå hvordan kirken møter relasjonelle ungdommer i kapittel fire, så er det greit å gjøre noen betraktninger allerede nå. Den mest åpenlyse muligheten er gjennom å være en viktig sosialisingsarena ved å drive et godt og aktiv ungdomsarbeid hvor ungdom blir sett og opplever trygghet til å lete etter svarene på de ulike ungdomsoppgavene.

Trygghet er særlig viktig for å gi ungdom mot til å prøve ut ulike roller og bevege seg litt ut fra komfortsonen. Det finnes mange og gode eksempler på at et kristent ungdomsarbeid har forvandlet uttrygge ungdommer til scenevante ledere gjennom stadig å få større oppgaver og positive tilbakemeldinger og oppmuntringer. På denne måten får de positive opplevelser knyttet til det å prøve ut roller og våger stadig mer.

Ungdomsarbeidet kan også være en viktig sosialisingsarena gjennom å være et sted hvor ungdom kan bli sett av voksne som bryr seg og har tid og lyst til å gi ungdommene omsorg og positiv bekreftelse. Aagre peker på hvordan dette kan bidra til at ungdom overtar verdier og normer de voksne har. God voksenkontakt kan dermed bidra til at ungdommene kommer videre i søknen etter hvem de er.

Kirken kan også bidra gjennom sin rolle som trossamfunn, med å være en leverandør av etikk og verdier. Ved å våge å være en tydelig stemme i møte med ungdom kan ungdommene hjelpes til å ta valg som er andre enn de samfunnet prater høyest om. Det kan være en stemme som taler forbrukersamfunnet litt imot, og som forteller ungdom at de er verdifulle og møter dem med andre forventninger enn de som de møter ellers i samfunnet.

Dermed blir det tydelig at kirken har mange muligheter til å spille en tydelig rolle på veien fra å være barn til å være voksne. Utfordringer da blir å finne gode måter å få det til på. I kapittel fire vil vi se nærmere på om ungdomsamenigheten kan være et viktig verktøy for å få dette til.

2.5 Oppsummering

Ungdomskulturen er mangfoldig og vokser stadig. I tradisjonell tankegang kan i noen tilfeller både en tolvåring og en trettiåring omtales som ungdom. Det gjør at det er vanskelig å beskrive ungdomskulturen enhetlig. Når det i tillegg ofte er i forkant og i stadig endring må man heller se på noen av verdiene som ligger i bunn og ikke hvilke kulturuttrykk den har.

Når vi konsentrerer oss om tenåringsene, ser vi at vennskap og familie er viktigere enn det meste. Man er tilgjengelige for vennene sine når det måtte være. I dette ligger det nok og mye utvikling. Hvordan man har det med venner og familien er viktig for hvordan man møter de ulike ungdomsutviklingsoppgavene som former ungdommene som personer.

Ungdomstiden er nettopp det, en tid hvor ungdom finner ut hvem de er, hva de tror på og hvilken retning de vil ta i livet. Her har kirken både en oppgave og store muligheter. Gjennom å være tilstede blant ungdom og ta dem på alvor kan kirken være med å prege hvilken retning ungdom velger. I kirken bør det være rom for å prøve ut ulike roller. De bør oppleve å bli vist tillit og ha voksne rundt seg som ser dem og bryr seg.

Samtidig er ungdommene opptatt av å være lykkelige, det er viktig å ha det bra selv. Individualismen står sterkt gjennom at dogmene utfordres av hva som er rett for hver enkelt. Ungdom vil ikke først og fremst høre hva som er rett, men ha hjelp til å finne det ut selv midt oppi en travel hverdag hvor de skal ha tid til både venner, skole, aktiviteter og trening.

Kapittel 3

KIRKENS VESEN OG OPPDRAG I MØTE MED UNGDOMMER.

Det finnes ingen enkel beskrivelse eller definisjon som dekker hele bredden, høyden og dybden av hva kirken er. Kirken er både lokal og global. Den består av enkeltmennesker, samtidig som den er større enn hver enkelt. Kirken er til stede nå, samtidig som den bare er starten på noe som først skal bli fullkomment etter Jesu gjenkomst. Kirken er fortsettelsen av det Jesus utrettet her på jorden, og bærer i seg det mysteriet nåden er. Det er ikke oss gitt å forstå alt når det gjelder kirken. Vi ser bare stykkevis og delt. Dermed vil ethvert forsøk på å si hva kirken er før eller siden komme til kort.

Når vi allikevel i dette kapittelet skal gå inn i eklesiologien i et forsøk på å komme til rette med begrepet ungdomsmenighet, så er det ikke for å finne et fasitsvar med to streker under svaret, men for å vise at ungdomsmenighetsbegrepet har sin legetime plass når vi snakker om kirken, ungdom og fellesskap.

Vi skal først begynne bredt med å se på Avery Dulles seks ulike modeller for hva kirken er. Her er det særlig "Kirken som et fellesskap av disipler" som jeg finner fruktbar i møte med ungdom. Jeg tror denne modellen møter ungdomskulturens relasjonelle sider. Dette vil jeg utdype videre med å se på Harald Hegstads bok "Den virkelige kirke". Han bruker Matt 18:20 "For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, er jeg midt i blant dem" for å si hvor kirken er.

I den siste delen vil jeg si noe om kirkens oppdrag i møte med ungdom. Jeg vil drøfte hvorvidt dette bør ha betydning for hvordan vi tenker kirke og ungdomsarbeid. Den virkelige testen på om tanken om ungdomsmenigheter er fruktbar kommer når den møter virkeligheten. Hvordan forholder man seg til den geografiske menigheten? Hva skjer når ungdommene er for gamle til ungdomsmenigheten? Den viktigste teologien er ikke skrivebordsmodellene eller teoriene, det er teologien anvendt på og blant mennesker.

3.1 Seks ulike modeller for å beskrive kirken.

Avery Dulles bok *Models of the Church* er en klassiker innenfor eklesiologien.

Utgangspunktet hans er at det er umulig å beskrive kirken helt og fullt, slik man kan gjøre med mange andre begreper. Så lenge kirken er et mysterie av natur, er det ikke oss gitt å

forstå alle sidene ved den. Dette får konsekvenser for hans valg av metode.¹⁹ I boken presenterer han seks ulike modeller for hva kirken er. Målet hans er ikke å komme fram til en beskrivelse av den. Istedenfor bruker han modellene bevist for å vise ulike sider av kirken og dens vesen og natur. Dermed har hver av de seks modellene sine styrker og sine svakheter.

Gjennom å bruke modeller for å si noe om kirke så utnytter Dulles menneskenes evne til å assosiere. Han legger seg og nært opptil bibelens bruk av bilder. Den benytter seg nesten utelukkende av bilder²⁰ for å si noe om hva kirken er. Kirken er Kristi kropp (1 Kor 12:27), Kristi brud (2 kor 11:2) og vi er greiner på vintreet (Joh15:5). Utfordringen med å bruke bilder er at de aldri er fullkomne. Et bilde viser som regel bare en side av det som det beskriver, og det er lett å overtolke og trekke for mye ut av dem. Samtidig kan også et bilde begrense, gjennom ikke å vise hele bredden av det som det beskriver.

Dulles beskriver i utgangspunktet hele den verdensvide kirke og ikke lokalmenighetene, men det gjør ikke at modellene i ulik grad kan overføres til den lokale menighet. Modellene er matnyttige all den tid de viser oss ulike kjennetegn på kirken. Disse kjennetegnene må man også finne i lokalmenigheten, og i en eventuell ungdomsменighet.

3.1.1 Kirken som institusjon

Den første av de seks modellene tar utgangspunkt i kirkens institusjonelle karakter. Kirken har noen trekk som fører folk sammen på linje med andre institusjoner som familien, nasjonen eller skolen. Institusjonsbegrepet benyttes her med en samfunnsvitenskapelig forståelse av begrepet. Først og fremst handler dette om felles normer og virkelighetsforståelse, om at medlemmene av institusjonen har det samme utgangspunktet for de valgene de tar. En institusjon har ofte noen som er ledere i gruppen, enten formelt eller uformelt.

Det er ikke vanskelig å se at kirken enkelt kan defineres inn som en institusjon. Den har medlemmer som har en felles norm i bibelen og tradisjonene og den har ledere gjennom presteskapet og biskopene. Dulles påpeker at kirkens institusjonelle side kommer til uttrykk på tre måter: Det klerikale perspektivet (clericalism), det juridiske perspektivet (juridicism) og det triumferende perspektivet (triumphalism).²¹

Det klerikalske perspektivet tar utgangspunkt at de alle fleste kirkesamfunn og menigheter har et klart definert lederskap. Presten eller pastoren har en lederrolle og får dermed en opphøyd posisjon i menigheten i forhold til andre menighetsmedlemmer. Denne

¹⁹ Dulles, "Models of the church" 10.

²⁰ Ibid 11

²¹ Ibid 31

rollen forsterkes av at presten er forvalter av sakramentene og er den som står for forkynnelsen av Guds ord gjennom prekenen. Nå må det riktignok nevnes at menighetsrådet også har en lederfunksjon i menigheten, og at maktfordelingen mellom dette og soknepresten er til dels uavklart. Det som er sikkert er at presten formelt og uformelt har den sterkeste lederposisjonen. Løfter vi blikket fra lokalmenigheten ser vi at det også er en maktpyramide oppover, hvor proster og enda biskoper utøver sin makt over prestene i et område. I den institusjonelle modellen vektlegges prestens rolle sterkere enn i andre modeller.

Det juridiske perspektivet peker på den autoritet kirken har, både gjennom ren makt, men også gjennom forkynnelsen. Kirken sitter langt på vei med definisjonsretten over hva som er rett og gal lære og teologi. Dessuten sitter den på muligheten til å definere hvem som hører til innenfor og utenfor kirken. Kirken som institusjon kan velge å frata enkeltpersoner presteembetet og også nekte dem å bli ordinert. Men denne makten rekker lengre enn bare hvem som skal være ledere i kirken. En har også mye påvirkningsmakt i forhold til hva som er rett og gal teologi. Avlatshandelen er et godt eksempel på hvordan kirken, i en tid hvor dens institusjonelle side kanskje var på sitt sterkeste, kunne gå inn og definere hva som var rett teologi.

Det triumferende perspektivet dreier seg om at eklesiologien rundt kirken som institusjon, lett får et fokus på den triumferende Kristus som har beseiret døden og de kristne som hans armé i kampen mot Satan.²² I seg selv er dette ikke galt, men det skaper lite rom til de kristne som guds folk gjennom forfølgelser, trengsler og lidelse.

Et institusjonelt bilde av kirken fører ofte til at en klart definerer mennesker som innenfor eller utenfor. Ved å se på hvem som følger normene og reglene til kirken, så kan man også se hvem som tilhører den. En slik tankegang har utvilsomt sine fordeler sett ut ifra et misjonsperspektiv. Når noen er klart definert utenfor så er det lettere å vite hvem man skal gå til. På tross av dette er problemene knyttet til denne tankegangen større. Hvem er det egentlig som har rett til å definere noen innenfor eller utenfor kirken? Vil ikke ethvert menneskelig forsøk på dette komme til kort?

Dulles framhever tre styrker med denne modellen. Her skinner tydelig hans katolske bakgrunn gjennom: For det første mener han at den er godt rotfestet i katolsk tradisjon og litteratur. For det andre mener han at modellen beholder en god link mellom fortiden og nå, ved at den er noe stabilt i en usikker tid. Til slutt peker han på at kirken som institusjon forblir en tradisjonsbærer som kan være viktig.

²² Dulles, "Models of the church" 32

De kritiske motforestillingerne mot den institusjonelle modellen er mange, og kan på mange vis oppsummeres ved å ta utgangspunkt i de tre perspektivene nevnt ovenfor.

En av de største utfordringene med det klerikalske perspektivet er at det står i fare for å være pasifiserende ovenfor menigheten. En står i fare for en tenkning hvor det er prestens oppgave og privilegium å betjene menigheten. Dermed reduseres menigheten til mottakere av det presten har å gi. Skjer dette er en ganske langt ifra å praktisere det bibelske prinsippet om nådegaver.²³

Når det gjelder det juridiske perspektivet så er det mange problematiske sider knyttet til for stor makt hos enkeltmennesker – faren for misbruk av makt er stor. Opp gjennom kirkehistorien er det mange eksempler på nettopp dette. Denne problemstillingen kommer en aldri helt unna, men et fokus på kirken som institusjon i menighetstenkningen bidrar i alle fall ikke til å minske denne utviklingen.

Når det gjelder det triumferende perspektivet så gir det lite rom for kirken som et sted med lidelse, utfordringer og forfølgelse. I Johannesevangeliet kapittel 16 gjør Jesus klart at nettopp disse tingene var noe som ventet de som skulle følge han: ”Dette har jeg sagt dere for at dere ikke skal bli ført til fall. De skal utstøte dere av synagogen. Ja, det kommer en tid da de som slår dere i hjel, skal tro at de utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de verken kjenner min Far eller meg.” Kirken må også ha rom for det vanskelige, det uforståelige og lidelsen.

I møte med ungdomskulturen utfordres denne modellen særlig av ungdommenes holdninger til dogmer og sannheter. De vil ikke bli fortalt av en institusjon at slik og slik er det. At noen med makt og myndighet skal bestemme hva som er rett og galt. Nei, ungdom vil erfare og oppleve. De vil diskutere, undre og oppdage. En ungdomsmenighet kan ikke være en institusjon, nei den må møte ungdommene der de er og gå sammen med dem.

3.1.2 Kirken som en mystisk fellesskap (Mystical Community)

Denne modellen står på mange måter i kontrast til den forrige modellen. Mens kirken som institusjon tar for seg de mange formelle, synlige tegnene på kirken, så konsentrerer denne modellen seg på det usynlige og uformelle fellesskapet mellom de kristne. Kirken er noe mer enn bare en organisasjon eller gruppe. Den har et fellesskapsperspektiv som man i mye større grad finner i primærfellesskap som familie og sammensveiste nabolag. Fellesskapet i kirken bidrar sterk til å forme hvordan vi oppfører oss, etikken vår og verdiene våre - det som vi kan

²³ Jmf. 1 kor 12 og bildet om kirken som Kristi kropp hvor alle har forskjellige nådegaver og evner som trengs for at kirken skal fungere best mulig.

kalle for vår sosiale natur.²⁴ Når kirken og menigheten blir til ”vi” på en slik måte at det er naturlig å inkludere seg selv når man omtaler kirken, da er kirken mer enn en institusjon med ledere, normer og felles virkelighetsforståelse.

Så er og dette fellesskapet noe mer enn bare et fellesskap mellom mennesker. Det har også en vertikal dimensjon, mellom menneskene og Gud. Særlig blir Den Hellige Ånds kraft og virke viktig.²⁵ Dermed blir fellesskapet mellom de kristne løftet opp til et annet nivå, ved at de bindes sammen av Guds nåde, Kristi verk og Den Hellige Ånds kraft.

For å beskrive dette fellesskapet har man ofte vendt seg mot to analogier hentet fra bibelen: Kirken som Guds Folk og Kirken som Kristi Kropp. Begge disse viser, på tross av noen svakheter, noe av den nærheten og relasjonen som alle troende har med hverandre og Den Hellige Ånd. De blir og en motvekt til den hierarkiske tenkningen i forrige modell.²⁶

Å omtale kirken som Guds Folk trekker en klar linje fra det gamle testamentet hvor Israel blir omtalt som Guds utvalgte folk. Dette blir også plukket opp av flere NT-tekster (SE SIDE 45), hvor ideen er at de kristne er Guds folk av den nye pakten. Gjennom troen blir vi borgere av Guds Rike. Begrepet Kristi Kropp er hentet fra Paulus (Rom 12) og peker på hvordan vi alle er lemmer på den samme kroppen.

Forskjellen mellom de to analogiene blir klarest i hvor tett man kobler fellesskapet med Kristus og Den Hellige Ånd. Mens Kristi kropp plasserer Kristus som hodet og i nær forbindelse med resten av kroppen blir Guds Folk mer distansert. Dermed blir utfordringen å vise at vi ikke bare er en gruppe som sammen tjener Gud som hans folk – vi er i Kristus blitt Guds barn.

Begge disse analogiene peker på det samme sentrale punkt med denne modellen: At Kirken er et fellesskap. Med det som utgangspunkt, er ikke kirken først og fremst en institusjon eller synlig organisert samfunn. Derimot er det et felleskap av mennesker, primært usynlig, men også uttrykt gjennom bekjennelsen, lovprisning og nattverdsfellesskapet.²⁷ Målet for kirken blir dermed å lede folk til felleskap med det hellige²⁸

Dulles fremhever denne modellen som bedre enn den institusjonelle, og påpeker at den har bedre dekning i bibelen gjennom det greske ordet *koinonia*, som brukes i apostlenes gjerninger og av Paulus for å beskrive fellesskapet blant de kristne. *Koinonia* var et vanlig gresk ord som ble brukt om alt fra vennskap til ekteskap. Det kan oversettes med ”å ha noe til

²⁴Dulles, “Models of the church” 40

²⁵Ibid 42

²⁶Ibid 45

²⁷Ibid 48

²⁸Ibid 50

felles med *noen*”²⁹ I det mystiske fellesskapet har vi fellesskapet med Kristus, bekjennelsen, sakramentene og lovprisningen til felles med de andre som tror.

Dulles har god grunn til å foretrekke den modellen over den institusjonelle. For det første har vi sett at koinonia gir modellen en bibelsk forankring. Dulles peker på både de økumeniske fordelene - modellen peker noen kjerneverdier som det er lett å forenes om på tvers av kirkesamfunn og formelle strukturer. Videre påpeker han at modellen retter fokus mot det personlige forholdet mellom de troende – både som fellesskap og som individer – og Det hellige Ånd. Noe som igjen retter fokus på det hellige og kristne praksiser. Som en siste fordel peker Dulles på at modellen møter vår tids menneskers behov for et fellesskap.

Betyr dette at det bare er positive sider med denne modellen? Nei, Dulles setter og fingeren på noen utfordringer og problemer. For det første så er den uklar i forhold til det at kirken også er et synlig fellesskap.³⁰ Den bindes sammen av mer enn praksisene og den hellige ånd. Dette gjør og at modellen står i fare for å overfokuseres på det hellige med fellesskapet. Gjennom å fokusere på kirken som et mystisk fellesskap blir det og vanskeligere å se hva som er kirkens oppdrag og vesen, all den tid dette er skjult i og hos den hellige ånd.³¹ Dermed skaper den også et unaturlig skille mellom det synlige og det usynlige fellesskapet.

Når vi vet hvor relasjonelle ungdommer er, blir det vanskelig å argumentere for at en ungdomsmenighet kan være et usynlig fellesskap. Tvert imot vil fellesskapet i en ungdomsmenighet være tydelig og synlig. Denne modellen sier mye om det vi ikke kan se, men glemmer samtidig det ungdommene kan se: at de går i en ungdomsmenighet sammen med andre ungdommer som tror på det samme og som de kan lære, oppdage og erfare sammen med og av hverandre.

3.1.3 Kirken som sakrament

Denne tredje modellen er på mange måter et forsøk på å finne den gyldne middevei mellom de to forrige modellene. Gjennom å se på kirken som et sakrament forsøker den å føye sammen kirken som en institusjon og et mystisk fellesskap. En slik begrepsbruk om kirken er ikke ny, og kan spores tilbake til Cyprian, Augustin og Aquinas³²

For å forstå denne modellen må vi først se på hvilken definisjon av sakrament som Dulles legger til grunn. For ham er et sakrament et synlig tegn som peker på nåden.³³ En nåde

²⁹ O'Brien "Fellowship, Communion, Sharing" 293

³⁰ Dulles, "Models of the church" 52

³¹ Ibid

³² Ibid 55

³³ Ibid 58

som er tilstedeværende og virkekraftig. Sakramentet bidrar også til å forsterke og virkeliggjør det som det er et tegn for, altså nåden.

Ut fra en slik definisjon er det ikke vanskelig å se at modellen har mye for seg. Den peker på det sentrale i evangeliet: nemlig Guds nåde. Dessuten tar den innover seg at kirken både har en synlig og en usynlig dimensjon. De synlige delene (institusjonen, gudstjenestefeiringen) er det som peker på den usynlige delen (nattverden, bekjennelsen og lovprisingen). I motsetning til de to forrige modellene tar denne høyde for at disse to delene av kirken henger uløselig sammen. Det synlige fellesskapet må ha plass til det usynlige, mystiske – hvis ikke er det et dødt fellesskap og dermed ikke et ekte tegn eller sakrament. På samme måte er det en kjensgjerning at de usynlige, mystiske tegnene kommer til uttrykk på en synlig måte. Det er verken i kirkens vesen eller i dens oppdrag å være usynlig.

Å omtale kirken som et sakrament, ut ifra Dulles definisjon av hva et sakrament er, viser seg å være fruktbart. I en Luthersk kontekst vil man nok definere sakramentene smalere og stille flere krav enn at det skal være et synlig tegn på nåden, og at nåden gjennom tegnet blir virkelig og forsterket. Dermed mister modellen noe gjennomslagskraft utenfor den katolske kirken. Et alternativ blir istedenfor å omtale kirken som et nådetegn, men et slikt konstruert ord kommuniserer sjeldent godt.

Nettopp i kommunikasjonen møter denne modellen sin største utfordring. Den har sin styrke i fagteologien, men blir fort for teknisk og sofistisert til å kunne forkynnes på en god måte fra prekestolen. Det er utfordrende å finne godt belegg for modellen i bibelen.³⁴ Noe som gjør at modellen står i fare for å bli en skrivebordskonstruksjon med vansker for å omsettes i praktisk teologi. I vår ungdomskontekst vil det nok vise seg vanskelig å forklare ungdommene at deres fellesskap er et sakrament.

3.1.4 Kirken som herold

Mens kirken som et sakrament har funnet mange tilhengere i katolske kretser, så er denne neste modellen mer utbredt blant lutherske teologer, deriblant størrelser som Karl Barth og Rudolf Bultman. Her brukes herolden som bilde på kirken. Herolden er kongens utroper og sendebud og hadde som oppgave å bekjentgjøre det som var kongens befaling og vilje. Modellen setter forkynnelsen av ordet i sentrum, og peker på at kirka sin hovedoppgave er å

³⁴ Dulles trekker fram Ef 5:32 hvor Paulus taler om ekteskapet og kirken som mysterier/sakrament. Hvor kirken står i relasjon til Kristus slik vi gjør i ekteskapet, som et tegn om enhet i Kristus. Se side 66

forkynne ordet til frelse og etterfølgelse. Kun når det skjer er kirken virkelig og ekte. Kirken er forsamlingen som blir samlet av Gud ord³⁵.

Det ikke vanskelig å finne et bibelsk belegg for denne modellen. Mest nærliggende er det å gå til Matteus 18:20: ”For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.” Når menigheten samles og Jesu navn blir forkynt – da er Kristus tilstedeværende og dermed kirken. Uten Kristus og hans ord – ingen ekte kirke. Barth påpeker at fokus for kirken blir dermed da å peke bort fra seg selv og på Kristus.³⁶

Med dette som utgangspunkt blir den lokale menighet en egen størrelse og kirken i seg selv. I motsetning til den institusjonelle hvor lokalmenigheten først og fremst er en del av den store, verdensvide kirke. Dette åpner opp for en sterk kongresjonalisme, hvor menigheten er fullstendig alene. Enhver formell tilknytning til andre menigheter er ikke fordi man må, men for å fremme samarbeid og gjensidig formaning.³⁷ Samtidig knyttes kirken sammen ved at alle menighetene samles om det samme evangeliet.

Denne modellen har flere klare fordeler. Den er tydelig bibelsk fundamentert, og stiller enkle, men tydelige krav til hva en menighet skal være. Den gir og kirken en tydelig identitet og et klart oppdrag³⁸: Å forkynne Jesu ord til alle folkeslag. Modellen setter og Guds allmakt i sentrum, og utfordrer og oppfordrer til et liv med lydighet, ydmykhet og villighet til å vende og endre.³⁹ Den er og lettere å forkynne, idet forkynnelsen nettopp er det som står i sentrum for denne modellen.

Samtidig som modellen har mange fordeler er det og verdt å legge merke til noen utfordringer og problemstillinger. Den største av dem er at modellen blir veldig ordsentrert. Dermed blir det mindre rom til handling og diakoni. Modellen står i fare for at menighetene blir redusert til et redskap for Gud, hvor mellommenneskelige relasjoner er mindre viktige og hvor det først og fremst handler om det som skal komme og det som er nå. Da blir kirken og troen redusert til noe som peker framover, uten å ta hensyn til at Gud også er tilstede og virksom her og nå.

Spørsmålet blir da, hvordan forholder vi oss til at ungdom er opptatt av erfaringer og opplevelser? De vil ha rom til å prøve ut ulike roller og erfare mer av hva det vil si å være kristen. Hvis kirken primært handler om forkynnelsen av guds ord, hvor blir det da av det

³⁵ Dulles, “Models of the church” 70

³⁶ Ibid

³⁷ Ibid 75

³⁸ Ibid 76

³⁹ Ibid 77

relasjonelle? Ungdom trenger, som de fleste andre, å bli sett, elsket og vist omsorg. Kirken og menigheten må være mer enn bare det som sies og forkynnes.

3.1.5 Kirken som tjener

Den femte modellen, som var den siste i Dulles første utgave av boken, skiller seg ut fra de andre ved å gi kirken en annen posisjon og rolle i verden. I de andre modellene har kirken vært det aktive subjektet, mens verden har vært objektet som kirken påvirker og jobber mot.⁴⁰ Kirken som tjener setter på mange måter dette på hodet. Den tradisjonelle tanken, hvor kirken plasseres i en særstilling i forhold til verden utfordres mer og mer. Mens kirken tidligere var premissleverandør for det meste i samfunnet, spiller den nå knapt en birolle i mange sammenhenger.

Dette har bidratt til at det har vokst fram en ny tanke om kirken som en tjener for verden. Hvor kirkens primæroppgave ikke er å trekke folk inn i kirkens fellesskap, men å hjelpe folk, hvor enn de er.⁴¹ Grupper som fattige, syke, utstøtte og ensomme er kirken sendt for å tjene, ikke for å forvente at de skal tjene kirken. På den måten håper man å gi kirken ny relevans, ny vitalitet, ny modernitet og en ny bevissthet omkring hva dens oppdrag er.⁴² Ved å sette menneskene høyere enn kirken, endrer man hvem som tjener hvem. Det er ikke lenger menneskene som skal tjene kirken, men omvendt. Det kan bety at kirken igjen blir en tydelig samfunnsstemme, men står samtidig i fare for å bli såpass uklar at den mister det klare kristusfokus og menneskers behov for å ha fellesskap med Gud.

Selv om denne modellen utvilsomt tjener som et godt korrektiv til en kirke som står i fare for å bli for selvcentrert og i utakt med verden, så er det en del problemer med modellen. Den mangler en bibelsk forankring. Kristus gikk til de fattige, syke og utstøtte, og tjener i så måte som et forbilde for kirken, men Kristus gjorde mer enn det – han forkynte også omvendelse og etterfølgelse.⁴³ Dermed blir modellen for ensidig i møte med de bibelske tekstene.

Kirken som tjener bør dermed først og fremst brukes som en modell for å måle hvorvidt kirken klarer å være i dialog med verden og menneskene i den. I et stadig mer pluralistisk og individualistisk samfunn utfordres kirken på å være tilstede og møte de som trenger det. Den utfordres til å gå til de utsatte gruppene, de som trenger at noen bryr seg og som opplever at samfunnet ofte svikter. Dessuten utfordres den til å ta seg av det

⁴⁰ Dulles, "Models of the church" 81

⁴¹ Ibid 90

⁴² Ibid

⁴³Jmf. Matt 4:17 og Luk 9:23

skaperverket vi er satt av Gud til å forvalte.⁴⁴ Tradisjonelt har kirken strevd mer med disse spørsmålene enn det å forkynne Guds ord og hans rike. Modellen trengs i så måte. Den fungerer bare ikke så godt på egen hånd.

3.1.6 Kirken som et fellesskap av disipler

Den siste modellen kom med i en nyere utgave av boken, som et tillegg til de fem andre modellene. Dulles sier selv at de fem første beviset var skrevet litt karikerte, slik at det skulle bli lettere å se ulikhetene mellom dem. Denne sjette modellen skiller seg litt ut, ved at den overlapper flere av modellene og dermed ikke blir så sterkt karikert.

Å omtale kirken som et fellesskap av disipler ut ifra bibelen er uproblematisk. Disippelfellesskap er forløperen til kirken, og de første kristne omtales som disipler. Jesus kaller disiplene til å følge ham og lover å gjøre dem til menneskefiskere.⁴⁵ Her ser vi to sentrale poeng med disippelbegrepet: Etterfølgelse og transformasjon. Å være en disippel handler om å følge etter Jesus og la han forvandle hvem man er.

I det nye testamentet brukes disippelbegrepet om forskjellige grupper. Det brukes om de tolv som fulgte Jesus. Når Jesus sender ut de syttito, er det vanskelig å anse disse som noe annet enn disipler⁴⁶. I Misjonsbefalingen skal alle gjøres til disipler.⁴⁷ Dette fører naturlig nok til at omtalen av hva en disippel er varierer mye. I Jesus innerste krets på tolv stykker gav de opp sitt tidligere liv for å følge Jesus. De ble kalt til å følge han, og forlot familie, arbeid og alt de hadde for å gå sammen med Jesus. De delte de meste og var på mange måter et eget lite samfunn. De skaffet mat sammen og hadde felles økonomi.⁴⁸

En slik tolkning av hva det innebærer å være en del av kirken er uten tvil problematisk, man står da i fare for å skape en gjerningskristendom – hvor nåden alene ikke lenger er nok for å tilhøre og tro på Kristus. Det er også vanskelig å begrunne dette ut ifra de første kristne. Når vi kommer til apostlenes gjerninger ser vi at det ikke lenger stilles like strenge krav, det ligger ikke lenge en forventning om å forlate alt man har, eier og gjør. Samtidig er det fremdeles et tett, nærmest familiært bånd mellom medlemmene av menigheten.

Relasjoner er på mange måter kjernen i disippelbegrepet. Sentralt er to relasjoner: Relasjonen til Gud, og relasjonen til andre mennesker. Dermed tar man hensyn både til de ytre

⁴⁴ 1 Mos 1:28-29

⁴⁵ Matt 4:19

⁴⁶ Dulles, "Models of the church" 200

⁴⁷ Matt 28:16-20

⁴⁸ Dulles, "Models of the church" 201

og de indre tegnene fra de andre modellene. Kirken er ikke bare knyttet sammen som i et mystisk fellesskap, den har også synlige tegn gjennom mellommenneskelige relasjoner. Den har og et tydelig oppdrag hentet fra misjonsbefalingen, om å gjøre alle folkeslag (underforstått, alle mennesker) til disipler.

Hva er det så å være en disippel? Som nevnt så kaller Jesus disiplene til å følge ham. Når de går sammen med han skjer det uunngåelige, livene deres er i stadig endring. Nettopp det å oppdage mer av hvem Kristus er, hva Hans vilje er og å strebe etter å leve etter dette er sentralt i det å være en disippel. Samtidig er det viktig å legge merke til at dette ikke betyr at alle skal støpes i en form. Innenfor disippelflokken er det et stort mangfold. Historien om Maria og Marta illustrerer dette godt, og det er jo og lett å se forskjellen mellom sindige Johannes og spontane Peter.⁴⁹ Å bli transformert er altså ikke primært en endring av personlighet, men en endring av verdier, prioriteringer og væremåte.

For kort å oppsummere denne modellen kan vi si at den handler primært om relasjoner, til Gud og til andre mennesker. Gjennom disse relasjonene lever kirken. Og fra disse relasjonene skjer det en stadig transformasjon – hvor man sammen endres av Kristus og hans ord. Denne viser at modellen har klare kvaliteter i møte med ungdomskulturen. Relasjonelle ungdommer får gjennom denne tenkningen muligheten til å møte Kristus nettopp gjennom relasjoner. Gjennom disse relasjonene får de ikke først og fremst et møte med dogmer, men får religiøse erfaringer og får ta del i trospraksiser.

3.1.7 Oppsummering

Gjennom seks ulike modeller sier Dulles mye om hva kirken er. Han er tydelig selv på at ingen modellene er perfekte, det er de heller ikke ment å være. Gjennom disse til dels karikerte modellene ser vi ulike sider ved det å være kirke. Hver og en av dem sier noe om hva kirken er, uten å si hele sannheten. Kirken er en institusjon, men den er også et fellesskap av mennesker knyttet sammen i et mystisk fellesskap. Den er satt til å forkynne evangeliet, samtidig som den skal tjene de menneskene som trenger det. Dermed blir disse seks modellene først og fremst et redskap til å se kirken fra ulike sider. De står til tider i opposisjon til noen av andre. Dermed handler det ofte om å finne den gylne middelveien, slik at man f.eks. er både Herold og Tjener.

Som tidligere nevnt er Dulles modeller primært skrevet for å beskrive hele kirken. Allikevel er overføringsverdien stor til lokalmenigheter og eventuelle ungdomsmenigheter. Disse må fremdeles være en del av institusjonen, i vårt tilfelle DNK, og hver enkelt menighet

⁴⁹ Dulles, *Models of the Church* 205

er satt til å tjene ungdommer og forkynne Kristus blant dem. Dermed kan modellene langt på vei også brukes til å si noe om lokal og ungdomsmenigheten.

Særlig den siste modellen, som tar for seg kirken som et fellesskap av disipler, er matnyttig i bruk om lokalmenigheten – Kristus, og dermed kirken, er til stede overalt hvor to eller tre er samlet i Jesu navn. Nettopp fordi modellen er, som ungdommene, relasjonell i natur og tar på alvor ungdommers behov for å erfare og ikke bare bli fortalt, så tar vi denne med oss videre i diskusjonen.

3.2 Fellesskapet av disipler - utdypet.

Med utgangspunkt i Dulles modell har vi sett at det er bibelsk belegg for å prate om kirken som et fellesskap av disipler I dette kapittelet skal vi se at tanken også har belegg i bekjennesskriftene og i nyere norsk eklesiologi. Først skal vi ta for oss Confessio Augustanas definisjon av kirken, før vi ser på Harald Hegstad og hans bok ”Den Virkelige Kirken”

3.2.1 Confessio Augustana (CA)

I CA artikkel 7 defineres kirken som: *”forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.”*⁵⁰ Ordlyden varierer noe mellom den latinske og den tyske parallelteksten. Den tyske bruker betegnelsen ”av alle de troende”. Dermed stiller CA tre krav til hva kirken er:

1. Det er en forsamling av «de hellige»
2. Evangeliet (dvs. Guds Ord/Bibelen) skal læres rent
3. Sakramentene skal forvaltes rett.

Disse tre kravene er gode nøkler til å se om Dulles modell er forenelig med Luthers teologi. Hvis man både teoretisk og praktisk kan oppfylle disse kravene som et fellesskap av disipler, da vil det være et sterkt argument for at ungdomsmenighet er teologisk holdbart.

Disse tre forutsetningene gir oss en mulighet til å prøve Dulles disippelmodell på Luthers teologi. Videre får vi og muligheten til å prøve om det er reelt å snakke om en ungdomsmenighet, noe som forutsetter at det er praktisk gjennomførbart å være en ungdomsmenighet som oppfyller det CA forutsetter.

⁵⁰ CA 7 – Om kirken

3.2.1.1 Forsamlingen av de hellige

For å forstå begrepet ”de hellige” bedre er det matnyttig å skjele til den tyske parallellteksten, hvor man i stedet bruker ”de troende”. Disse to begrepene er ikke 100 % synonyme, men det er naturlig å anta at de brukes for å utfylle hverandre. De hellige må da altså være de som tror på Kristus, og som dermed er helliggjort av ham. Dermed er det tydelig at CA vektlegger det at kirken ikke er institusjonen eller et mystisk fellesskap. Kirken er primært et fellesskap av mennesker, synlig og virkelig. Linken til Dulles blir dermed enkel å se. Et fellesskap av disipler er jo nettopp dette, mennesker som tror og har en relasjon til Gud og hverandre.

Det som er viktig i denne sammenhengen er å påpeke det at CA ikke stiller noen krav til troen. Det gjør at en ungdomsmenighet ikke blir et fellesskap for noen ”superkristne”. Etter min mening er det rom i CA både for undrende konfirmanter, forelska fjortisjenter, oppslukte teknikere og alle andre som ønsker å være en del av fellesskapet, enten de er trygge eller usikre på sin egen tro.

3.2.1.2 Evangeliet skal læres rent

Denne neste forutsetningen stiller derimot krav til hva som forkynnes. Selv om fellesskapet er åpent for alle, så er det evangeliet som setter dagsorden for forkynnelsen. Her utfordrer og krever CA at en er tydelig på hva slags arbeid en driver og at evangeliet om Kristus både blir forkynt, og at det blir forkynt rent.

Dette betyr i praksis to ting. For det første betyr det at man i en ungdomsmenighet, eller et fellesskap av disipler skal la Kristus være sentrum. Det er her tyngdepunktet i fellesskapet må ligge. Det betyr ikke at det eneste man skal drive med er bibelundervisning etc. Det betyr at dersom et fellesskap skal kunne bruke betegnelsen menighet, så kan ikke evangeliet bli en biaktivitet - noe som kommer på kjøpet. Man driver først og fremst noe som kan vise ungdommene mer av hvem Jesus er, enten det gjøres gjennom ord eller gjerninger. Det viktigste er ikke programmet, men personene og deres relasjon til Kristus.

Videre betyr dette at alt som forkynnes skal prøves på Guds ord. En menighet er ikke talerstolen for menneskers personlige agendaer. I et fellesskap av disipler handler det om relasjoner med hverandre og med Gud, og hvordan disse relasjonene transformerer oss som mennesker. Det betyr at forkynnelsen både må ha dybde og bredde. Det holder ikke med stadige gjentakelser av ”Gud er glad i deg”-andakter. På samme måte holder det ikke å kunne hele profetrekken på rams, hvis ikke en har blitt forkynt at vi skal tjene våre medmennesker.

For å bruke et velkjent bilde til å illustrere dette på en ny måte. Når man kaster en stein uti et stille vann, da skjer det to ting. Steinen synker stadig dypere, samtidig som den kommer

en ring som bare blir større og større på vannoverflaten. På samme måte må ordet både nå dypere inn i hjertet og samtidig må ringvirkningene bli større og større. Da forkynnes ordet virkelig rent.

3.2.1.3 Sakramentene skal forvaltes rett

Den tredje forutsetningen som CA stiller er muligens den mest utfordrende. Ved å stille krav om rett sakramentsforvaltning så krever den i praksis to ting. For at sakramentene skal forvaltes rett så er det nemlig også en forutsetning at de blir gjort tilgjengelige. I denne oppgaven er det mest relevant å diskutere om hvorvidt sakramentene kan og bør forvaltes i et disippelfellesskap og i en ungdomsmenighet.

Av de to sakramentene vi har er nattverden den enkleste å argumentere for at hører hjemme i en ungdomsmenighet. Første gang den ble feiret var det nettopp i et disippelfellesskap. Da Jesus brøt brødet og sendte kalken rundt gjorde han den sammen med sine nærmeste, i et mindre fellesskap av disipler. Dermed er det ikke noen grunn til å avvise denne tanken, men det stilles noen krav.

For det første skal nattverdbordet være åpent for alle som ønsker å høre Kristus til. Da er det viktig at man ikke skaper ordninger rundt nattverden som gjør at den i praksis kun tilbys den indre kjernen i fellesskapet. Når det gjelder ungdomsmenigheter så er det etter min mening nettopp det man gjør ved å tilby nattverd der ungdom samles. Da bli ikke nattverdsfeiringen kun noe som er tilgjengelig under høymessen, hvor kun få ungdom er tilstede. I stedet blir nattverden tilgjengelig for ungdom på deres egne premisser, dvs. det stedet og den tiden de samles. Dermed tar man ungdom på alvor som fullverdig kristne, ved å gjøre nattverden tilgjengelig.

Det andre kraves som stilles i den norske kirke er at nattverden skal forrettes av en prest. Det er mer et spørsmål av praktisk art, som utfordrer menighetene til å stille presterressurser til rådighet slik at ungdom kan få motta nattverd.

Det andre sakramentet, dåpen, er i teorien like gyldig enten det forrettes av prest eller lekmann, ung eller gammel. Selv om det i utgangspunktet er en prest som skal døpe så anerkjennes enhver dåp utført i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Dermed blir spørsmålet mer hvorvidt dåpen har en plass i en ungdomsmenighet og i et disippelfellesskap. Etter min mening har den utvilsomt det, hvorfor skal ikke en ungdom som ikke er døpt få lov til å la seg døpe i det fellesskapet han går i? Det er vanskelig å hevde noe annet på et rent prinsipielt grunnlag. Hvis ungdomsmenigheten er denne ungdommens fellesskap, da bør han vel kunne døpes inn i det? Dermed handler først og fremst om å finne gode måter å

gjennomføre dåpen på, slik at den blir en god opplevelse for deltakere og andre som er tilstede, uten at den oppleves som malplassert, uverdig eller uekte.

3.2.1.4 Oppsummering

Av dette ser vi at CA7 ikke er til hinder for å tenke seg kirken som primært et fellesskap av mennesker. Den stiller riktig nok noen krav, men disse bidrar etter min mening bare til å styrke tanken om en ungdomsmenighet. CA7 utfordrer forkynnelsen i ungdomsarbeidet til å være både bred og dyp. Dermed unngår man at forkynnelsen blir overfladisk eller ensporet. Videre mener jeg at nattverdsfeiring når ungdommene samles bidrar til å gi ungdommene en opplevelse av at deres tro og deres fellesskap er godt nok.

3.2.2 Harald Hegstad – Den Virkelige Kirke

I 2009 kom Harald Hegstad med boken ”Den virkelige Kirke”, hvor hans utgangspunkt er at kirken er en synlig størrelse. Han argumenterer for at kirken først og fremst er et fellesskap av mennesker samlet i Jesu navn. Boken er interessant for oss fordi det bidrar til å utvide vår forståelse av kirken som et fellesskap av disipler. Dulles og Hegstad deler mange av de samme tankene, men med en viktig forskjell. Der Dulles tar utgangspunkt i disippelbegrepet, så tar Hegstad utgangspunkt i Jesu utsagn fra Matteus 18:20 ”For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem” og CA7. Dette gjør at han løfter fram noen andre sider av hva et slikt fellesskap er.

3.2.2.1 Matt 18:20

I Norge har Matt 18:20, i følge Hegstad, tradisjonelt blitt brukt for å beskrive et fellesskap av troende innenfor kirken.⁵¹ Hegstad hevder en slik lesning begrenser verset mer enn nødvendig, og mener verset må leses om hele kirken:

”Forstått som et utsagn om kirken er Matt 18:20 interessant i vår sammenheng fordi det nettopp forener det konkrete og det som kan erfares (’Hvor to eller tre er samlet i mitt navn’) med et utsagn om guddommelig nærvær i verden (’der er jeg midt i blant dem’)”⁵²

Betyr dette at Guds nærvær er begrenset til når mennesker samles i hans navn? Er det fellesskapet som muliggjør Guds tilstedeværelse? Når verset isoleres kan det leses slik, men bibelen sier at vi gis den hellige ånd i dåpen,⁵³ dermed blir en slik lesning helt feil. Verset må

⁵¹ Hegstad, ”Den virkelige kirke” 20

⁵² Ibid

⁵³ Apg 2:38

leses motsatt: Gud nærvær er ikke konsekvensen når mennesker samles. Det er når Gud er nærværende at en virkelig samles i hans navn, og fellesskapet blir til kirke og menighet. Antallet som samles må heller ikke leses som et maksimum, men et minimum. Man må ha minst to eller tre for å være et fellesskap.⁵⁴

Hegstad leser også CA7 langt på vei som en kommentar til Matt 18:20.⁵⁵ De sier begge noe om at mennesker kommer sammen, og det stilles så noen krav til hva som skjer når de samles. CA7 er riktignok noe mer konkret, men både i forkynnelsen av ordet og i forvaltningen av sakramentene er Jesus utvilsomt tilstedeværende. Når dette skjer konstitueres dermed menigheten, ved at vi vet at Gud er tilstedeværende i fellesskapet når det samles.

Av sakramentene er det naturlig nok nattverden som vies mest plass hos Hegstad. Han påpeker det dobbelte fellesskapet som er i nattverden. Vi har ikke bare fellesskap med Jesus men også med de andre i fellesskapet. Gjennom Jesus blir vi forenet til et fellesskap. For å sitere Hegstad:

*”Mer enn noe annet viser nattverden hva kirken er: Mennesker som har fellesskap med Jesus Kristus og hverandre”*⁵⁶ Tanken om disse to relasjonene har Hegstad og Dulles til felles. Et fellesskap må bestå av mennesker som har fellesskap med hverandre, samtidig må det også ha et fellesskap med Gud for å bli kirke.

Det som derimot skiller Hegstad og Dulles noe er bruken av begrepet disippel. Mens dette står sentralt hos Dulles er det fraværende hos Hegstad.⁵⁷ Dette gjør at Hegstad mister noe av etterfølgelsesdimensjonen som vi finner hos Dulles. Det er dermed mindre plass i hans argumentasjon for at det skal foregå en stadig transformasjon. Dette trenger ikke bety at Hegstad mener at dette ikke skal foregå, men hans argumentasjon basert på Matt 18:20 vektlegger andre sider ved fellesskapet.

3.2.2.2 Fellesskapet som koinonia

I forrige underpunkt så vi at Matt 18:20 og CA7 løftet fram at fellesskapet av mennesker er sentralt og kjennetegnes av Guds nærvær gjennom ordet og sakramentene. Går vil til den første kirken underbygges dette videre.⁵⁸ ”De holdt seg trofast til apostlenes lære og fellesskapet, til brødsbrytelsen og bønnene” (Apg 2:42). Her ser vi at ordet (apostlenes lære)

⁵⁴ Hegstad, “Den virkelige kirke” 20

⁵⁵ Ibid 21

⁵⁶ Ibid 49

⁵⁷ I registeret man finner i Apendixet refereres det ikke til disippel en eneste gang.

⁵⁸ Hegstad, “Den virkelige kirke” 21

og sakramentene (brødsbrytelsen) var sentralt sammen med bønnene. Videre ser vi at fellesskapet (koinonia) løftes opp til en egen verdi når man samles.

Hos Dulles trekkes Koinonia inn i den andre modellen, *kirken som et mystisk fellesskap*. Mens han i ”vår” modell holder seg til disippelbegrepet. Når Hegstad så trekker fram koinonia ser vi at også dette begrepet gir nyttige innspill til tanken om kirken som et fellesskap av disipler. Tidligere definerte vi koinonia som å ha ”Noe tilfelles med Noen.” I det ”mystiske fellesskapet” er dette ”fellesskapet med Kristus, bekjennelsen, sakramentene og lovprisningen felles med de andre som tror.”⁵⁹

Hegstad peker på at koinonia ikke bare handler om et felles fellesskap med Gud, men også et fellesskap med hverandre. Fellesskapet i ånden skal føre til endringer i hvordan fellesskapet er med hverandre, og fellesskapet skal elske hverandre og bære hverandres byrder.⁶⁰ Dermed ser vi at etterfølgelsen hos Hegstad kommer implisitt i det å være koinonia: Et fellesskap lar seg stadig endre av det fellesskapet det har med Ånden.

3.3 Kirken – sendt til ungdom

Et annet, men viktig perspektiv på hva kirken er, får vi av Biskop Graham Clay i Church of England (CofE). I heftet ”Youth Congregations and the emerging church” tar han utgangspunkt i det faktum at stadig flere unge ikke har et forhold til kirken. Mange unge er det som ofte kalles non-churched, dvs. at de ikke bare er distansert fra kirken selv, men de har heller ingen rundt dem som har gitt dem kunnskap eller kjennskap til kirken. Clay mener at dette må føre til en endring i hvordan vi tenker om ungdom og ungdomsarbeid.

3.3.1 Missio Dei og Ungdom

Tradisjonelt har ungdomsarbeid vært tenkt som et sted for å bevare ungdom i troen, med et fokus på å skape ett fellesskap hvor de kan lære om og oppdage mer av den gud de allerede tror på. I den grad nye kommer til tro så har dette tradisjonelt vært venner av ungdommene som allerede var en del av ungdomsarbeidet. En forutsetning for at dette har fungert, og fremdeles fungerer godt, er at det må være en gruppe med ungdommer som kan skape en kjerne og trekke med seg andre igjen. Denne måten å tenke utfordres dermed av utviklingen i samfunnet. Ungdomsarbeid må omdefineres fra bevaring til misjon.

Ungdomsarbeidets utgangspunkt blir dermed misjon, og det å føre ungdom nærmere Kristus. Clay peker på at misjon bør være definisjonen på hva enhver kirke er. Tradisjonelt

⁵⁹ Se kap 3.1.2

⁶⁰ Hegstad, ”Den virkelige kirke” 89

har en tenkt at misjon er noe kirken driver med for å nå nye, at det er en av mange oppgaver kirken har. Tanken om Missio Dei, Guds misjon, har de siste årene snudd dette på hodet, og sagt at misjon er noe vi gjør fordi Gud driver med det. Joh 20,21 trekkes ofte inn: ”Igjen sa Jesus til dem: ”Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere”.” Vi er sendt til verden fordi, Kristus ble sendt til oss. Dermed blir ikke misjon en av mange ting kirken driver med, det er det som skaper kirken. Gray formulerer det slik: ”Kirken finnes fordi det finnes misjon, ikke vice versa”(min oversettelse).⁶¹

Med dette som utgangspunkt argumenterer han med at kirken ikke lenger kan drive ungdomsarbeid kun med det mål for øye at det bare skal bevare de ungdommene som allerede har en tilknytning til kirken. Ungdomsarbeid og ungdomsmenigheter handler om mer enn å beholde ungdommene til de er gamle nok til lære hvordan søndagsgudstjenesten skal være.⁶² I stedet for må kirken skape ungdomsmenigheter som har et klart misjonalt fokus, med en form som kommuniserer med ungdomsgenerasjonen og tar på alvor at vi lever i en tid med samfunnsmessig store endringer. At ungdomstiden er viktig for å skape en tro er det liten tvil om, og den måten kirken møter ungdommene på har mye å si for framtiden.

Misjon handler ikke bare om å gjøre disipler, men også om å ”lære dem å holde alt jeg har befalt dere”, med andre ord disippelgjøring. Det er ikke slik at oppgaven slutter idet ungdommene starter å se på seg selv som kristne. Nei, misjon er en kontinuerlig oppgave. Går vi tilbake til modellen som beskriver kirken som et fellesskap av disipler, ser vi at den gjør akkurat dette. Gjennom fellesskapet ledes ungdommene til etterfølgelse og transformasjon, dermed ledes de lengre inn i troens mysterie.

Dulles modell og tanken om Missio Dei blir dermed gjensidig forsterkende. Kirken er et fellesskap av disipler fordi etterfølgelse er en del av misjonens natur og misjonen er en del av kirken fordi etterfølgelsen må skje i et fellesskap med andre troende.

3.3.2 Innside-Ut og Utsiden-inn

Pete Ward har noe av det samme utgangspunktet i sin bok, *God at the Mall*, hvor han viser hvordan kirken trenger to ulike typer fellesskap. Tradisjonelt har kirken drevet arbeidet fra innsiden-ut, ved at ungdomsarbeidet har hatt utgangspunkt i de ungdommene som har en tilknytning til menigheten, og rekruttert primært fra deres nettverk⁶³. Når man nå også må jobbe utsiden-inn betyr det man må gå ut og skape nye fellesskap med utgangspunkt i ungdom

⁶¹ Gray, “Youth congregations and the emerging church” 17

⁶² Ibid 10

⁶³ Ward, “God at the Mall” 15

som ikke har en tilknytning til kirken. En slik måte å jobbe på er både tidkrevende og vanskelig. Gjennom relasjoner ønsker man å nå nye ungdommer, skape tillit og på den måten vise dem hvem Kristus er. Ved å gå ut fra de etablerte fellesskapene kan man fokusere på kjernen i budskapet: Kristus.

En slik måte å drive ungdomsarbeid og misjon på er ganske fjernt fra hva man finner de fleste steder i Norge. Som regel driver man Innsiden-Ut, gjerne med utgangspunkt i konfirmantarbeidet. Så lenge vi i Norge har en så stor andel som velger kirkelig konfirmasjon, er det liten tvil om at denne gruppen er et glimrende utgangspunkt for å skape et ungdomsarbeid. Hvert eneste år får man ungdommer som frivillig blir med på et opplegg i kirkelig regi, og hvor man enkelt kan skape koblinger til ungdomsarbeidet. Jeg vil i kapittel fem se nærmere på konfirmantarbeidet og hvordan dette kan fungere sammen med en ungdomsmenighetstanke. I denne omgang nøyer vi oss med å peke på hvilken ressurs konfirmantarbeidet er, og at dette skaper et godt utgangspunkt for å tenke innside-ut.

Samtidig så må vi ikke glemme at det finnes grupper som ikke velger kirkelig konfirmasjon, og som dermed blir stående mer på utsiden. Innvandring og andre trossamfunn gjør at kirkens posisjon er svekket, også når det gjelder konfirmasjonen. Det er ikke utenkelig at vi også i Norge vil se en utvikling som i England, hvor stadig flere ungdommer vokser opp uten en relasjon til kirken, og med lite eller ingen kunnskap om den. Selv om utviklingen ikke er kommet så langt i Norge, er det verdt å kikke til hva CofE gjør. Særlig er tankegangen om at ungdomsarbeid er misjon viktig. Setter man dette i sammenheng med Missio Dei, hvor menigheten er en konsekvens av at vi er sendt for å gjøre misjon, så blir det tydelig at ungdomsmenighetstanken oppfyller en viktig rolle, ved å være sendt spesielt til ungdom. Ungdomsmenighet blir da å tenke misjon og kontekstualisering. Det blir et verktøy for å nå flere ungdommer, men har som alt annet har den sine begrensninger. Da særlig i møte med ungdommer som ikke har en relasjon til kirken fra før av. Derfor vil man trolig også se et behov for mer oppsøkende misjon blant ungdom. Hvor går ut blant ungdom, møter dem der de er og jobber med å lede dem fram til tro og forhåpentligvis inn i en (ungdoms)menighet

3.4 Et fellesskap av ungdom som følger etter Kristus

Målet med dette kapittelet har vært å komme til rette teologisk med begrepet ungdomsmenighet. Gjennom å se på Dulles ulike modeller har vi sett hvordan "Kirken som et fellesskap av disipler" skaper et utgangspunkt for å si noe om hva kirken er. Modellene er naturlig nok ulike, og ikke alle gir rom for ungdomsmenigheter. Hvis kirken er en institusjon

så er det vanskelig å prate om ungdomsmenigheter, all den tid disse i sin form er lite institusjonelle. Det som er styrken til den siste av Dulles modeller er jo nettopp det at den plasserer seg midt inn i ungdomskulturen gjennom å ta på alvor relasjoner og troserfaringer.

Når vi så går videre til Harald Hegstad og hans utgangspunkt i Matt 18:20, om at kirken er der to eller tre samles – da blir ungdomsmenigheter enda mer aktuelt. I realiteten har de aller fleste ungdomsarbeid sine egne treffpunkter og samlinger. Hvis kirken er der to eller tre samles, da må den jo være hos ungdommene og på deres samlinger. Hvis vi så leser CA 7 i denne kontekst, så ser vi at det tar utgangspunkt i Matt 18:20, men stiller noen flere krav til det som skjer når de samles. Det skal sakramentene skal være tilgjengelige og Guds ord skal forkynnes, og det skal gjøre rett og rent. Disse kravene kan leses ekskluderende, ved å si at mange ungdomsarbeid ikke er ungdomsmenigheter fordi det ikke feires nattverd. Jeg velger å lese de som en utfordring og oppfordring til å gjøre nattverden tilgjengelig for ungdommene i deres fellesskap. Når det ikke feires nattverd er det altså ungdomsmenigheten som forsømmes, ved at nattverden ikke tilbys, og ikke et tegn på at dette ikke er en skikkelig menighet.

Når vi så tar med oss at kirken er misjon i sin natur, og at vi blant ungdom finner Norges kanskje viktigste misjonsmark, da blir den teologiske argumentasjonen for ungdomsmenighet enda tyngre og viktigere. Gjennom et godt og inkluderende fellesskap kan ungdom få bli kjent med Kristus og lære å følge etter han.

Dermed så ser vi at det teologisk og eklesiologisk er vanskelig å argumentere mot ungdomsmenigheter i teorien. Godt forankret som de er i bibelen og i CA7. Dermed blir spørsmålene av mer praktisk art. Er det hensiktsmessig og realistisk å snakke om norske ungdomsmenigheter? Det er ikke slik at alt som kan begrunnes teologisk nødvendigvis er klokt å gjøre i praksis. Noen ganger er det andre hensyn som gjør at man bør legge det vekk. I de neste kapitlene skal vi se nærmere på nettopp dette. Først ved å se på ungdomsmenigheten som et fellesskap av ungdom som følger etter Kristus og hvordan denne møter ungdomskulturen. Så skal vi se på hvordan den kan eksistere i og sammen med soknemenighetene, slik vi har det i Norge.

Kapittel 4

FELLESSKAPET AV TROENDE I MØTE MED UNGDOMSKULTUREN

At det er teologisk mulig å argumentere for å ha egne ungdomsmenigheter betyr ikke at det automatisk er en god ide. Ungdomsmenigheter med utgangspunkt i at de er et fellesskap av disipler er først en god ide når det viser seg fruktbart i møte med ungdomskulturen. I dette kapitlet vil vi se på noe av disse problemstillingene knyttet til hva som er viktig for ungdom, og hvorvidt en ungdomsmenighet kan møte disse utfordringene.

4.1 Relasjonelle ungdommer

At ungdommer er relasjonelle så vi allerede i kapittel to, ved at de identifiserer venner og familie som det viktigste i livet. Dette underbygges også ved å se hvilken posisjon de sosiale nettverkene som facebook, twitter og msn har fått i de fleste ungdommers liv. Internett og mobil har gjort at ungdom er tilgjengelig for hverandre som aldri før. Så kan det diskuteres hvorvidt dette betyr at de bruker mer tid på hverandre, eller om kommunikasjonen fort blir mer overfladisk vet at en snakker med alle på en gang.

Uansett hva man svarer på det spørsmålet så er det en kjensgjerning at ungdommer er relasjonelle i sin natur. Fellesskapsperspektivet er viktig, og det utfordrer kirken til å møte ungdommer med fokus på relasjoner. Ungdommene må oppleve at de blir sett, hørt og får føle tilhørighet.

I boka *The Godbearing life* av Kenda Creasy Dean og Ron Foster blir dette vektlagt, og man ønsker å peke på at en er nødt til å bruke mye tid sammen med ungdommene. Fordi Gud selv er relasjoner, så må vi også basere oss på disse i møte med ungdommer. Spørsmålet blir bare i hvilken grad en skaper en urealistisk forventning til hvor mye tid ungdomsarbeid skal kreve. Som en motvekt, og etter min mening nyttig korreksjon, ser vi med Steve Griffiths kritiske blikk på denne språkbruken, noe som gir oss et godt overblikk over inkarnasjonen og relasjoner som basis for ungdomsarbeidet.

4.1.1 Kenda Creasy Dean og Ron Foster – *The Godbearing Life* (1998)

I “*The Godbearing Life*” setter forfatterne fokus på personer, ikke program. Deres utgangspunkt er at Gud er relasjoner, og at vi derfor må satse på relasjoner i møte med

ungdom. Ikke bare fordi ungdom trenger relasjoner, men også fordi Gud i sin natur er relasjonell.⁶⁴

For å forklare tankegangen så overforenkler de budskapet sitt og sier: ”*Program er ut, relasjoner er inn.*” En slik tabloidisering gjør at nyansene forsvinner, men viser tydelig kjernen i budskapet deres. Forfatterne mener ikke at en skal kutte ut alt program og legge ned alt en har av aktiviteter, men er opptatt av at alle aktiviteter skal være fokusert på å integrere ungdommene i kirkens oppdrag og bygge relasjoner mellom ungdom og kristne voksne og jevngamle.⁶⁵

Dessuten skal ungdomsarbeidet introdusere tenåringer til den viktigste relasjonen av dem alle, nemlig med Jesus Kristus. Gjennom disse relasjonene får tenåringene muligheten til å finne sin identitet. De får muligheten til å lære av andre hvem Gud er, ved at de får se noe av hans natur og kjærlighet via andre.

Forfatterne selv peker på begrepet inkarnasjon som mer dekkende enn relasjon, fordi inkarnasjon omtaler noe som kun Gud kan gjøre. Alle kan ha en relasjon, men kun Jesus Kristus har blitt inkarnert. Det er bare gjennom han vi kan bygge relasjoner som peker på Gud, ved å bli inkarnert inn i ungdomsarbeidet.⁶⁶

Spørsmålet da er hvilke konsekvenser dette får for ungdomsarbeidet, hvordan driver man inkarnert? For forfatterne så begynner dette med fokus, både for ungdomsarbeideren og resten av menigheten. En fokuserer ikke lengre på program, men personer. I stedet for *hva* så tenker man *hvem*, en blir sendt av menigheten som ungdomsarbeider, i stedet for å komme inn i menigheten som det. Slik fortsetter listen, og de lister opp totalt elleve slike punkter.⁶⁷ Alle sier noe om en endret innstilling og fokus. Når personene står i fokus, så handler det om en måte å leve på, mer enn en måte å handle på. Relasjonstenkningen gjør at vi setter ungdommene selv i fokus, og ikke det de deltar på.

4.1.2 The importance of brief encounters: Jesus as model – Steve Griffiths (2008)

På konferansen “Grensesprengende forkynnelse for ungdom” på Misjonshøgskolen høsten 2008, kom Steve Griffiths med en klar kritikk av inkarnasjonen som modell for ungdomsarbeid, slik den ofte blir fremstilt nå. I boka som kom etter konferansen skriver han om dette i det ene av de to kapitelene han bidrar med. Utgangspunktet til Steve Griffiths er at gjennom å snakke om relasjonsbasert ungdomsarbeid har en beveget seg i retning av at man

⁶⁴ Dean og Foster, “The Godbearing Life” 27

⁶⁵ Ibid 26

⁶⁶ Ibid 27

⁶⁷ Ibid 35

må opptjene seg retten til å prate om Gud. Det er først etter en viss tid sammen med ungdommene at man har fått en sterk nok relasjon, slik at man kan komme inn på Gud. Dermed har en gått fra en plikt til å forkynne evangeliet, til at man må gjøre seg fortjent til å kunne prate om det.

Griffiths er sterkt kritisk til denne forenklingen av hva inkarnasjonen innebar, Jesus ble ikke menneske bare fordi han ville bygge relasjoner med oss. Tvert om så ser vi at Jesus veldig ofte er på et sted kun en kort stund, og umiddelbart begynner å forkynne ordet. Det er ikke slik at Kristus først måtte henge med menneskene en stund for å opptjene en rett til å forkynne. For å sitere Griffiths: *”It may not be an exaggeration to state that, in reality, Jesus had a ‘hit and run’ ministry. He went into a particular region, taught, healed the sick and then, within a matter of hours or days, moved on elsewhere.”*⁶⁸

Griffiths er ikke ute etter å skrinlegge inkarnasjonen som metode for ungdomsarbeidet, men han ønsker å rette søkelyset mot hva det egentlig innebærer å bruke Jesus inkarnasjon som utgangspunkt. Inkarnasjonen har ofte lett for å bli et ideal om en livsstil som vi aldri helt omfavner, sier Griffiths. Inkarnasjonen var et offer for Kristus, ikke bare fordi han skulle bli korsfestet, men også i seg selv. Derfor må vi innse at et ungdomsarbeid basert på inkarnasjon vil koste på flere måter enn i antall timer.

Gjennom artikkelen ønsker han å peke på at det ikke nødvendigvis handler om hvor mye tid vi bruker, men hvordan vi bruker den. For å illustrere dette så bruker han de to greske ordene for tid: *chronos* og *kairos*. Mens *chronos* handler om tiden som hele tiden går, så er *kairos* ordet for de spesielle øyeblikkene. På mange måter forskjellen mellom kvantitet (*chronos*) og kvalitet (*kairos*). Når Griffiths snakker om relasjoner, så er han opptatt av hvordan vi bruker de øyeblikkene vi får: *”Relational ministry, as modelled by Jesus, was not dependent on chronos. Instead, even the briefest encounter with a young person can become a moment of meaning as a kairos-moment.”*⁶⁹

4.1.3 Ungdomsmenighet og relasjoner

Fra det Holmqvist fant i sin undersøkelse vet vi at relasjoner er viktige for ungdommer.

Utfordringen blir dermed: Hvordan skaper vi et ungdomsarbeid hvor relasjoner er viktige, uten at vi går i den grøften Griffiths beskriver? Her tror jeg at ungdomsmenighetsbegrepet har en av sine største styrker, fordi det baserer seg på relasjoner, uten at det setter

⁶⁸ Griffiths “The importance og brief encounters: Jesus as a Model” 247

⁶⁹ Ibid 248

ungdomslederen i sentrum for disse. I stedet for blir fellesskapet mellom ungdommene satt i sentrum, og de utfordres dermed til å bygge nære relasjoner med hverandre.

Selvfølgelig har dette sine begrensninger, alle kan ikke ha like nære relasjoner til alle. Hegstad tar også dette opp i sin bok. Han påpeker at dette først og fremst er en praktisk problemstilling. Det bør ikke påvirke innstillingen om at alle skal se på hverandre som brødre og søstre at relasjonene ikke alltid forblir så nære i praksis.⁷⁰

Noe av styrken med å bruke betegnelsen ungdomsmenighet, er at den tar på alvor det at ungdom er relasjonelle vesener. Å være en disippel handler om å ha en relasjon med Gud, og gjennom å fokusere på ungdomsmenigheten som et fellesskap av disipler, legger vi til rette for at både relasjonen med Gud og relasjonen med mennesker blir satt i sentrum. Dermed møter vi ungdommene med noe som de allerede opplever som viktig.

4.2 Dogmene er ikke hva de en gang var

Et annet av Holmqvist funn var at ungdommene ikke var særlig dogmatiske, de fleste strevde med påstanden om at det skulle finnes bare en sannhet.⁷¹ Under dybdeintervjuene ble følgende spørsmål stillet: ”Noen mener at kristen tro er den eneste sannheten, eller at det finnes kun én sannhet. Hva tenker du om det?” De fleste strevde med denne påstanden: Noen ble provosert av den, mens andre igjen hadde problemer med å skjønne at det kunne finnes noen som mente dette. Undersøkelsen viser også at elevene kan mye om mange religioner, uten at de viser særlig stor grad av åndelig søken.

4.2.1 Bård Erik Hallesby Norheim – Kan tru praktiseras?

Disse funnene utfordrer kirken, og understreket behovet for å møte ungdommene på rett måte med evangeliet. Det nytter i liten grad å fortelle og si at ”slik er det”. Vi må nok heller gjøre som Bård Erik Hallesby Norheim argumenterer for i sin bok ”Kan tru praktiseres” og la ungdommene få lov til å praktisere troen sin gjennom ulike trospraksiser, ulike måter å leve ut troen på. I starten av boken skriver han: *”Vi treng ein tru som er verd å leva, å praktisera. Vi treng ein tru som knyter saman fortid, notid og framtid. Ei slik tru treng eit felleskap som praktiserer denne trua. Eit fellesskap som det er verdt å venda tilbake til.”*⁷² Dermed så peker han på to viktige momenter i møte med ungdom: praksis og fellesskap.

⁷⁰ Hegstad, ”Den virkelige kirke” 106

⁷¹ Holmqvist, ”Jeg tror jeg er lykkelig” 62

⁷² Norheim, ”kan tru praktiserast?” 15

Særlig mener Hallesby Norheim at det er viktig å peke mot dåpen. Han mener at dåpen er både en modell for det kristne livet og en modell av den kristne. Ved å sette dåpen så sentralt i det kristne livet, blir dåpen utgangspunktet for trospraksisene⁷³. Kristen praksis definerer han som: *”Ein kristen praksis er noko ein gjer saman i ljøs av dåpens nåde, som ein respons på menneskelege behov, og i kraft av Kristi frelsande nærvær i Ord og sakrament.”*⁷⁴

I dåpen får vi den hellige ånd, blir innlemmet i menigheten og får del i Guds nåde gjennom Kristi død og oppstandelse. Dåpen er derfor et godt utgangspunkt for de kristne praksisene, det være seg nattverd, bønn, tilbedelse, tjeneste eller andre kristne praksiser.⁷⁵ Alle disse peker på og tar utgangspunkt i det som skjedde i dåpen. Dermed gir man ungdommene ikke bare en muntlig men også kroppslig påminnelse og opplevelse av det å være døpt og ha felleskap med hverandre og Gud.

Fra dette trekker Hallesby fram fem punkter som er konsekvensen av å praktisere tro, en teologi for kristent ungdomsarbeid⁷⁶:

1. Å praktisere tro er gratis – Når vi praktiserer tro binder vi sammen de ulike delene av livet vårt i troen på Jesus Kristus. En tro som er gitt oss som en gave i dåpen.
2. Å praktisere tro sender oss til verden – Dåp og misjon har fra kirkens fødsel hørt sammen. Kjernepraksisene er et sentrum som så åpner hele verden for oss.
3. Kristent ungdomsarbeid fostrer tro, virksom i kjærlighet – Kjernepraksisene setter en i stand til å ta imot verden som en gave, og åpner øynene våre slik at vi ser verdens smerte og nød.
4. Kristent ungdomsarbeid bygger på en teologi for en mobil tro. Når vi praktiserer tro binder vi sammen individ og felleskap, dermed bindes vi sammen i vår mobile og stadig skiftende hverdag.

⁷³ Norheim, “kan tru praktiserast?” 83

⁷⁴ Ibid 23

⁷⁵ Se side 54 og 55 hos Norheim for en utfyllende liste av ulike trospraksiser nevnt i ulike bøker om ungdomsteologi.

⁷⁶ Norheim, “kan tru praktiserast?” 91-4

5. Kristent ungdomsarbeid finnes på grunn av Kristus. – Som kristne er vi gitt et liv gjennom dåpen, som er en kilde for alle praksisene. Et kristent ungdomsarbeid handler om å være et felleskap som lever av denne kilden, i et liv, i, av og til Kristus.

Disse fem punktene viser hvordan man med utgangspunkt i det Norheim kaller for kjernepraksisene, kan danne en helhetstenkning rundt ungdomsarbeid. Norheims hovedanliggende skinner tydelig gjennom: At troen vokser og utvikler seg når den får lov til å leves ut og praktiseres.

4.2.2 Ungdomsmenigheten som et sted for trospraksiser

I en ungdomsmenighet ligger alt til rette for at dette skal kunne skje på gode måter.

Ungdommene gis arenaer for å utøve troen. De får ta imot brødet og vinen, de kan be for en kamerat og synges lovsanger sammen. Viktigst av alt så kan en ungdomsmenighet peke på troen praktisert og ikke lært.

Alphakurset av Nicky Gumbel har i en årrekke vært en suksesshistorie med henblikk på å forklare troen til nye mennesker. Gjennom ti samlinger bygges det opp en overbevisende og god argumentasjon for hvorfor kristen tro både er fornuftig og sannsynlig. For mange, undertegnede inkludert, har dette også fungert som en basis for konfirmasjonsundervisning og annen forkynnelse til ungdom.

Sett i lys av ungdommenes økende mistillit til dogmer spør jeg meg om det er på tide å praktisere en konfirmasjonsundervisning og forkynnelse som ikke først og fremst forsøker å overbevise intellektuelt, men som tar utgangspunkt i trospraksiser. Da kan vi møte ungdommene gjennom opplevelser om at Kristus er levende, relevant og tilgjengelig. I stedet for bare å undervise om bibelen så må vi la dem lese i bibelen. I stedet for å undervise om bønn så må vi hjelpe dem til å formulere sine egne bønner og vise dem at Gud alltid lytter.

En slik forkynnelse tror jeg har gode rammevilkår i en ungdomsmenighet. Vi har allerede sett at en ungdomsmenighet er et fellesskap av ungdom som har en relasjon med hverandre og med Gud, og som er i stadig transformasjon. Det ligger i ungdomsmenighetens natur å søke etter å oppleve mer, erfare mer og se mer av hvem Gud er. Dermed blir trospraksisene en naturlig forlengelse av det ungdomsmenigheten er, og bør nærmest ligge i DNAet til fellesskapet.

4.3 Innenfor eller utenfor?

En av farene ved å bruke ungdomsmenighetsbegrepet er at det kan skape avstand mellom de som er innenfor og de som er utenfor. Det kan tenkes at et sterkt fellesskap er vanskeligere for ungdom å bli en del av, ved at det er vanskeligere å komme inn i ”gjengen” eller at mange uskrevene regler gjør tersklene høyere for å bli godtatt. Man kan tenke seg at ungdommene ubevist eller bevist begynner å definere hvem som er innenfor og utenfor. Å unngå dette tror jeg krever tydelig forkynnelse på området og gode rollemodeller både blant ledere og ungdommene selv. Er man bevisst på problemstillingen er faren mindre for at det skjer.

4.3.1 En Ungdomsmenighet er inkluderende i sin natur

Ungdomsmenighet i seg selv bør handle om å inkludere flest mulig. Skal vi ta misjonsbefalingen på alvor slik Clay tok til ordet for, så er vi nødt til å møte ungdom med ekte vare. Vi må gi dem et fellesskap der de blir sett, både av jevnaldrende og av voksne. Vi må gi dem et møte med Gud gjennom fellesskapet og la dem få ta del i et praktiserende fellesskap som har en relasjon, ikke bare med hverandre, men også med Gud. Et fellesskap hvor de kan få lov til å prøve og å feile. Et fellesskap som er gjennomsyret av Kristi nåde.

Når Jesus kalte disiplene til det første kristne fellesskapet sa han kun: følg meg. Så skal ikke vi heller stille høyere krav. På samme måte som disiplene hadde en stor tabbevote hos Jesus, så må ungdommer som kommer til ungdomsmenigheten få lov til å prøve og å feile. Helt fra vi blir født lærer vi gjennom å herme etter andre, mer eller mindre vellykket. Når et lite barn skal lære å spise med gaffel havner det som regel minst like mye utenfor som inni munnen. Allikevel lar vi barnet prøve videre uten å kjefte og klage. I stedet for gir vi skryt og finner heller fram kost og feiebrett etterpå.

På samme måte må ungdom få lov til å herme og prøve seg fram i ungdomsmenigheten uten å bli møtt med kjefting og klaging. Det vil bare støte dem bort. Da er det mye mer fruktbart å se på andre enden av hermingen, nemlig den som det hermes etter. Hvis ungdommene får gode forbilder, da blir ofte også hermingen lettere og rettere.

4.3.2 Belong – Believe – Behave

Belong - Believe – Behave, disse tre orden brukes av mange menigheter.. På norsk finner vi de f. eks i Julebygda Kapell i Sandnes, der bruker de ordene som visjon: tilhøyra, tru og tjena. Disse tre ordene sier noe om hva som kommer først og sist. Tro skal ikke være et premiss for å føle tilhørighet i et fellesskap, og gjerninger(tjeneste) er en konsekvens av troen, ikke motsatt. Tilhørighet handler om å bli sett og tatt vare på, på en slik måte at man opplever at

man blir regnet med og inkludert. Dermed blir det å bruke tid sammen et viktig redskap for å skape tilhørighet. Et annet redskap er å gi ansvar til ungdom. Det å ha et ansvar gjør at man går fra tilskuer til deltaker i det som skjer. En går fra å være på besøk til å eie det litt.

Det kan argumenteres for at det er vanskelig å være et inkluderende fellesskap som ikke forutsetter tro og samtidig være et fellesskap av disipler som sammen følger etter Jesus. Tilsynelatende er det to motpoler som det er vanskelig å forene. Kan et fellesskap både ha lave terskler for ikke-troende og samtidig være tydelig i etterfølgelsen og disippelgjøringen? Jeg tror det avgjørende spørsmålet blir hva som er intensjonen og utgangspunktet for å ha lave terskler. Hvis det handler om å skape en tilhørighet som fører til tro, da er det jo i bunn og grunn disippelgjøring. Er man tydelig på denne intensjonen, noe man bør være, da er det jo ikke to motpoler, men mennesker på ulikt sted i troens vandring.

4.3.3 Ungdom, nåtidens kristne

Det finnes og gode argumenter for at ungdomsmenighet som begrep er inkluderende i sin natur ved at det forplikter på å inkludere ungdommene i kirken som fullverdig kristne. Ved å kalle ungdommenes samling for gudstjeneste, og fellesskapet deres for menighet tar man ungdommenes tro på alvor. Ungdommene er nemlig ikke bare framtidens kirkegjenger, de er like mye nåtidens kirkegjengere som alle andre. Dermed bør de ikke avspises med mindre enn de som går til høymesse. Det er en kjensgjerning at få ungdom finner seg til rette i høymessen. Jeg skal si mer om det senere⁷⁷, men allerede her vil jeg hevde at den beste måten å inkludere ungdom på er å anerkjenne det fellesskapet som de allerede har. Ved å kalle dette fellesskapet for ungdomsmenighet gjør vi nettopp det.

4.4 Ungdom er på vei

Noe av det som gjør ungdomstiden spesiell er at den er en overgangsalder mellom det å være barn og det å være voksen. Det betyr at ungdom konstant er på vei. De er på vei mot en utdanning, de er på vei mot å finne seg noen å tilbringe livet sammen med og ikke minst skal de løsrive seg fra foreldrene. Ungdomstiden er den tiden i livet hvor ungdom langt på vei skaper sin identitet og framtid. Dette skaper utfordringer for kirken og ikke minst ungdomsmenigheten. Jeg vil her sette fokus på tre utfordringer som kirken og ungdomsmenigheten møter i denne forbindelse.

⁷⁷ Se kap 4.4.1

4.4.1 Ungdom og høymessen

Hvordan vi skal møte ungdom gjennom den gudstjenesten vi har i dag har lenge vært debattert. Einar Weider peker i sin artikkel *Ungdomstid og menighetsfelleskap* på at kirkemøtet allerede i 1993 vedtok en oppfordring om at alle menigheter minst en gang i halvåret skulle ta med ungdom med i planlegging og gjennomføring av en gudstjeneste.⁷⁸ I de senere år har også ungdommens kirkemøte satt gudstjenesten på dagsorden, noe som førte til at arbeidet med gudstjenestereformen ble startet

Det er en kjensgjerning at mange ungdommer og unge voksne sliter med å finne seg tilrette i høymessen med den formen den har i dag. Einar Weider peker på dette når han spør: ”Hvordan kan sjelen lovsynge når legemet kan verken teksten eller melodien?”⁷⁹ Vi er nødt til å bruke sanger som ungdommen bruker når de samles.⁸⁰ Musikk er ofte stedet en begynner når en forsøker å tilpasse gudstjenesten for ungdom, men ofte går man ikke langt nok og stopper gjerne her.

Den kristne ungdomskulturen i dag bruker helt andre sanger og musikkstiler enn du finner i høymessen. Det finnes det noe overlapping, særlig med slitesterke og klassiske salmer som *Deg Være Ære* og *Navnet Jesus*, men dagens ungdommer lærer helt andre sanger og riter enn de møter når på høymessen.

Nå de så etter hvert blir voksne er høymessen noe fremmed som de blir nødt til å lære seg å like. Dermed har man en kortsiktig og en langsiktig utfordring knyttet til ungdom og høymessen. Den kortsiktige er at høymessen slik den er i dag ikke appellerer til den store bredden av ungdom. Den langsiktige at kristen ungdom blir ”opplært” i en annen kultur enn de møter i høymessen når de en gang blir voksne.

Den kortsiktige utfordringen møter ungdomsmenighetstanken på en god måte, her kan man skape gudstjenester på ungdommenes premisser. I en ungdomsgudstjeneste er det rom for ungdomskulturen og dens kulturuttrykk. Dermed bedriver man ekte kontekstualisering ved å endre formen, og ikke betydningen, av ritene og liturgien. En ungdomsmenighet møter dermed ungdom som ellers ikke ville tatt del i gudstjenesten og gjør nattverdsbordet tilgjengelig for dem på en helt annen måte.

⁷⁸Einar Weider ”Ungdomstid og menighetsfelleskap” 60

⁷⁹Ibid 67

⁸⁰Ibid 67: Sitat Weider: ”Det er for eksempel tankevekkende når man i menigheter med et levende ungdomsarbeid som aktivt bruker kristne sanger på både møter og leirer, ikke inkluderer noe av dette i gudstjenesten, men i stedet henter inn liturgiledde fra Afrika, eller ikler salmesangen en el-gitar. Den kan være kreativt, men svært lite funksjonelt hvis hensikten er å inkludere ungdom i lovsangen.

Dessverre kan dette fort skje på beskostning av det langsiktige, ved at ungdommene ikke vil kjenne seg igjen på den vanlige høymessen. Det er blitt gjort mange forsøk med Ung Messe og andre tilpassninger for å møte ungdom, men disse har etter min mening en stor svakhet. De fjerner seg ofte så langt vekk fra den vanlige høymessen at gjenkjennelsen blir minimal. Resultatet blir dermed at den vanlige menigheten ikke kjenner seg igjen i ung messe, mens ungdommene ikke kjenner seg igjen når de kommer på en vanlig gudstjeneste. Hvis det skal være et poeng i å ha ulike profiler på gudstjenestene, så må det ikke gjøres slik at de ulike gruppene fremmedgjøres på gudstjenestene som ikke er «deres».

Etter min mening er det da bedre å ha egne ungdomsgudstjenester, og heller satse på å ha den samme grunnstrukturen i alle gudstjenestene. Gjennom ordo kan man bygge opp gudstjenestene likt, ved at man har de samme grunnsteinene i alle samlingene. De fem delene av ordo (Samling, Ordet, Forbønn, Nattverd og Sendelse) er mulig å gjennomføre både i høymessen og på en ungdomsgudstjeneste.

Dermed blir ikke det viktigste at ungdommene møter de samme sangene eller de samme liturgiske leddene, men at de kjenner igjen de ulike delene av den. Dette betinger at man må være tydelig på hvordan gudstjenesten er bygd opp, og gi en god undervisning i hva de ulike delene er. På denne måten kan vi legge til rette for at ungdom kan kjenne seg igjen de gangene de er på en høymesse, og dermed få noe igjen selv om de ikke skulle synes at musikken er den mest spennende eller at forbønnen er fremmed formulert.

For å få dette til kreves det at dette er noe både ungdomsmenigheten og soknemenigheten ønsker, og at det jobbes systematisk og grundig med hvordan gudstjenestene er bygget opp. Dermed bør ikke denne tankegangen kun prege de vanlige høymessene og ungdomsmenighetens gudstjenester, det bør også jobbes på samme måte enten det er familiegudstjeneste, friluftsgudstjeneste eller en gudstjeneste 17. mai. Da vil gjenkjennbarheten blir størst, og steget mellom de ulike gudstjenestene blir minst mulig.

4.4.2 Ungdom, så unge voksne

Det klareste utslaget av at ungdom er på vei, er at de etter hvert blir unge voksne. Her i betydningen av å være ferdig med videregående og i gang med arbeid eller studier. Regner man ungdomsskolen og videregående som tiden de primært er med i ungdomsarbeidet, så betyr det at ungdom ikke er en del av en ungdomsmenighet i mer enn seks år. Dette har konsekvenser for måten man bygger menighet på. Alt må gå mye raskere enn i en soknemenighet som har et mye lengre tidsperspektiv. Det bør samtidig ha konsekvenser for måten man forkynner og utruker ungdommene.

Ungdomsmenigheten står i brytningen mellom å la ungdom være nåtidens kirke (og ikke bare fremtidens) samtidig som de er på vei videre. Et av målene med en ungdomsmenighet må dermed være å gi ungdom en bagasje med videre inn i de unge voksnes rekke.

Det er en kjensgjerning at mange forlater kirken under studietiden, og hvis de dukker opp igjen så er det ofte når de har fått barn og har etablert seg. Årsakene til at de unge voksne forsvinner er nok mange, og vi kan tenke oss til noen av dem. Mange flytter for å studere, og starter dermed på nærmest blanke ark – uten relasjoner eller andre ting som knytter dem til menigheten der de kommer. Dessuten vil nok mange unge voksne søke sammen i menigheter og andre hvor de treffer flere på sin egen alder. Man bør heller ikke undervurderes det faktum at mange unge voksne er på et stadium i livet hvor de søker noen å dele det med, og vil søke til fellesskap hvor sjansen er større for å møte noen.

Unge voksne havner i menighetssammenheng ofte i et vakuum mellom ungdomsarbeidet og familiarbeidet, noe som gjør det utfordrende å knytte dem som gruppe til menigheten. Å bevare de unge voksne består etter min mening av to deler. For det første handler det om hvordan vi legger til rette for dem som gruppe, en diskusjon som jeg overlater til andre. For det andre så handler det om hva de tar med seg fra ungdomstiden. Har de en tro som primært er knyttet opp mot ungdomsmiljøet de var en del av, eller har de en tro som det er mulig å ta med seg?

4.4.3 Behov for en mobil tro

Etter min mening begynner unge voksne arbeidet lenge før de faktisk når rett alder. Hva ungdommene får med seg i løpet av ungdomstiden har mye å si for om de fortsetter i et kristent fellesskap også etter ungdomstiden. Hvor viktig fellesskapet med andre kristne er i ungdomstiden kan ha mye å si for om finner seg et unge voksne miljø. Dermed legges grunnlaget gjennom det fellesskapet de er en del av som ungdom og hva slags betydning det får for deres trosliv.

Fellesskapet er viktig i den relasjonelle ungdomskulturen. Det at de sammen kan følge etter Jesus. Vi har tidligere sett at det å prøve ut ulike roller særlig hører ungdomstiden til. Denne rolleutprøvingen ser vi hos ungdom i et kristent fellesskap, ved at man prøver ut ulike roller ovenfor Gud: Rollen som den som får tilgivelse, den som får prate med Gud, den som tar imot nattverden og alle dens gaver, den som får fortelle det videre, og mange andre ulike møter med og erfaringer av Gud. Disse ulike møtene må erfares og prøves ut, på samme måte

som ungdom prøver ut andre roller. Det betyr ikke at disse møtene med Gud er rollespill eller lek, men at disse, som alt annet, må læres gjennom å erfare.

Det kristne fellesskapet bør gi rom for å prøve ut disse rollene, gjennom trygghet, kjærlighet og stor tabbekvote. Samtidig er det viktig at rolleutprøvingen, og den seinere praksisen blir på en slik måte at den ikke er for nær knyttet til det konkrete fellesskapet. Det er alltid en fare for at mye av troslivet er knyttet opp mot konkrete situasjoner og oppgaver i det spesielle fellesskapet. Hvis grunnen for å gå til gudstjeneste hele ungdomstiden blir å være med å stå i kafeene etter på eller synge i lovsangsbandet, da skal det mer til for at man oppsøker en gudstjeneste senere, enn hvis det å gå til gudstjeneste har en egenverdi. Eller hvis det å kalle seg kristen er noe man bare våger å gjøre når man er sammen med sine kristne venner. Hva skjer da når man ikke kjenner noe kristne der man flytter?

Jeg tror det er viktig at ungdom blir trygge på det å praktisere troen sin utenfor sitt eget fellesskap, slik at de tar den med seg etter ungdomstiden. Ungdom trenger å få en mobil tro, som ikke avhenger av et spesielt fellesskap eller en konkret situasjon. Samtidig må viktigheten av det å være en del av et fellesskap være noe av den bagasjen de får med seg videre. Fellesskapet skal være et sted som hjelper deg til å praktisere troen og å leve som en disippel. Det må bare ikke bli det eneste stedet.

4.5 Oppsummering

Tanken om ungdomsmenigheten som et fellesskap av disipler har mye å komme med i møte med ungdomskulturen. Den tar på alvor det faktum at ungdommer er relasjonelle. I en ungdomsmenighet er det et fokus på fellesskapet, slik at det ikke blir opp til noe få å sy fellesskapet sammen. Nei, ungdommene skal selv utrustes til å bære hverandres gleder og sorger, tro og tvil. På den måten møter vi ungdommene med å fokusere på det de selv sier er viktig.

I en ungdomsmenighet kan de få erfare troen, gjennom å praktisere den sammen med andre. Det må være rom for å få prøve og å feile og på den måte lære. Det handler ikke først og fremst om at noen skal komme med alle fasitsvarene, men at de sammen med andre kan få lære å gjøre troen. I en tid hvor ungdom ikke er så opptatt av dogmene er det viktig at en ungdomsmenighet kan være et sted hvor det å oppleve Gud på stadig nye måter er trygt og spennende.

Når vi prater om et fellesskap av disipler så er det lett at noen ikke føler at de er en del av dette fellesskapet. Her må det stadig jobbes med å skape så lave terskler at alle føler de kan være en del av ungdomsarbeidet, enten de tror, tviler eller ikke aner. Det handler om å gi rom til at ungdom som er kommet forskjellig på vandringen med Gud kan gå sammen. Samtidig må man aldri miste Gud av syne, men alltid peke på han og la han være premissleverandøren for hva man driver med.

På denne måten kan ungdom som er på vei utrustes til å ta troen med seg også etter de forlater ungdomsarbeidet. De må lære å erfare Gud på en slik måte at den ikke er knyttet for nært opp mot det konkrete fellesskapet de er en del av akkurat nå. Fellesskapet må være viktig på den måten at man fortsetter i et fellesskap den dagen man forlater ungdomsarbeidet. Alt for mange har latt troen bli igjen når man forlater ungdomsarbeidet.

Kapittel 5

FELLESSKAPET AV TROENDE UNGDOM I MØTE MED SOKNEMENIGHETEN

I dette kapittelet vil jeg ta for meg noen utfordringer knyttet til forholdet mellom soknemenigheten(e) og ungdomsmenigheten. Jeg vil prøve å komme i land med at det går an å prate om en ungdomsmenighet som en del av soknemenigheten, selv om vi da fort står i fare for å prate om en menighet i menigheten. Jeg vil og hevde at det finnes gode argumenter for at ungdomsalderen er såpass særegen at det er et behov for å gå bort i fra idealet om en all alders menighet og storsamling.

Samtidig så er det etter min mening helt klart at en ungdomsmenighet må ha en relasjon til en eller flere soknemenigheter. Ungdommene kommer ofte fra et barnearbeid og er som tidligere nevnt på vei. Dessuten er det vanskelig å se for seg et ungdomsarbeid som vil fungere godt i lengden uten at det står foreldre og andre voksne bak og støtter det. Det store spørsmålet er hvordan denne relasjonen bør være, og hvordan det kan være et gjensidig forhold som begge parter har glede av.

Det er jo også slik at den norske kirke hvert år tar imot masse konfirmanter, ungdommer, som skal «erfare, reflektere rundt og bli styrket i troen og sin tilhørighet til

kirken»⁸¹ Denne gruppen vil på et sted med ungdomsmenighet kunne havne mellom barken og veden. Hvordan kan man møte utfordringen med at konfirmantene hører til soknemenigheten, samtidig som man ønsker at de skal bli en del av ungdomsmenigheten.

5.1 En menighet i menigheten?

I den norske kirken vil som regel en ungdomsmenighet formelt sett tilhøre en eller flere soknemenigheter. Det er i teorien mulig å tenke seg ungdomsmenigheter som er frittstående valgmenigheter, hvor ungdommene melder seg ut av sin lokale menighet og inn i ungdomsmenigheten. Kirkeloven åpner for dette, men det stilles en del krav knyttet til blant annet egenfinansiering. Dette gjør at det er mindre realistisk å se for seg ungdomsmenigheter som opererer helt på egenhånd.

Dermed blir den vanligste modellen at ungdomsmenigheten er en del av en soknemenighet, nesten som en menighet i menigheten. For noen vil nok dette høres ut som en umulig modell, og argumentere for at ungdomsmenigheten bare er en av mange grupper i menigheten. Hvis ikke burde man vel prate om barnemenigheten, unge voksne menigheten, familiemenigheten og eldre menigheten for ikke å snakke om speidermenigheten, misjonsforreningsmenigheten og en hel del andre menigheter i menigheten. Hvorfor skal ungdommene har en egen særstilling og kan vi prate om en menighet i menigheten?

Jeg har tidligere sagt mye om hvorfor jeg mener ungdomsmenigheter er både teologisk forsvarlig og rent praktisk en god ide. Gjennom egne ungdomsmenigheter møter vi de relasjonelle ungdommene der de er i livet, og tar samtidig på alvor at de ikke først og fremst er fremtidens kirkegjengere, men nåtidens. Ungdomsarbeidet skiller seg fra resten av menighetsarbeidet ved at høymessen for mange ungdom oppleves som urelevante. Mens de fleste andre gruppene lettere kan finne seg til rette på høymessen, står ungdom dermed nesten uten et reelt gudstjenestetilbud. Det kan de få i en ungdomsmenighet og oppleve å bli tatt på alvor.

En ungdomsmenighet blir dermed det stedet ungdommene får det som høymessen ikke klarer å gi dem. Et fellesskap som møter ungdommene der de er. Som prater om det de er opptatt av, og hjelper dem å leve som disipler. Til forskjell fra en ungdomsgruppe eller klubb så gir ungdomsmenighet en annen status til det som ungdommene driver på med. Når vi i tillegg tar med at det å drive ungdomsmenighet handler om misjon, om å skape disipler og å

⁸¹Sitatet er hentet fra <http://kirken.no/?event=doLink&famID=206> 27. April 2012

disippelgjøre dem, da er det tydelig for meg at ungdom som gruppe skiller seg såpass ut at man kan forsvare det å tenke egne menigheter.

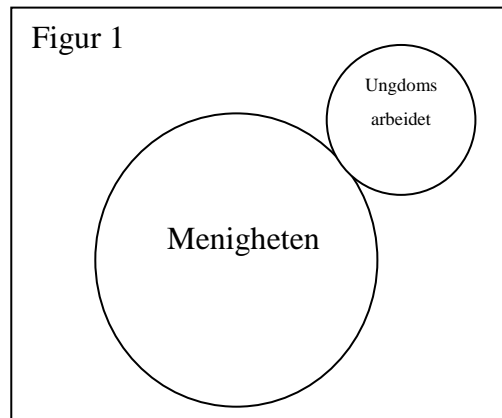
Det store spørsmålet blir da, kan vi snakke om en menighet i menigheten? Er det mulig å tenke seg at man kan være del i to menigheter? Jeg tenker at det ikke trenger å være en selvmotsigelse. Hvis man bruker bildet på en familie, så har vi alle vår nære familie. Som oftest består den av to generasjoner: foreldrene og barna deres. Denne familien er det vi omgås til vanlig, og er de vi har tette kontakt med. Det er de vi påvirkes mest av, og som kjenner oss best. Samtidig har vi en familie som er større enn som så. Vi har besteforeldre, onkler, tanter, søskenbarn osv. Disse møter vi ikke så ofte, men vi er like fullt i familie med dem. Selv om vi ikke møtes like ofte, og ikke har like tett kontakt, så er de allikevel viktige for oss. De er en del av et større nettverk, som vil oss alt godt og som er der for oss når det trengs.

På samme måten tenker jeg ungdomsmenigheten forholder seg til resten av menigheten. Det er ungdomsmenigheten som er den nære familien, det fellesskapet hvor man har tette kontakt og kjenner hverandre best. Samtidig har man soknemenigheten som det store fellesskapet. Selv om kontakten er mindre ønsker den ungdomsmenigheten alt godt og den er der og støtter og backer ungdommene når det trengs.

Det opp til ungdomsmenigheten og menigheten hvor tett dette forholdet skal pleies. Min mening er at det vanskelig kan bli for tette bånd, så lenge man har en tanke med hva man gjør og hvorfor. Det bør ikke være noe mål for en ungdomsmenighet å være mest mulig selvstendig. Tvert imot, en menighet som støtter og backer ungdomsmenigheten kan vær avgjørende for at den skal lykkes. Klarer man kombinasjonen av å ha en støttende menighet i ryggen samtidig som man våger å fortelle ungdommene at ungdomsmenigheten er deres fellesskap hvor de får lov å komme til gudstjeneste og hvor de sammen med andre ungdommer kan følge etter Jesus.

5.2 Den enørede Mikke Mus-menigheten

I the *Godbearing Life*, prater forfatterne om ”*The One-Eared Mickey Mouse Model of Youth Ministry*” (se Fig. 1) for å illustrere hvordan situasjonen er i veldig mange menigheter.⁸² Ofte lever ungdomsarbeidet sitt eget liv, mer eller mindre helt på siden av resten av menigheten. Man møtes på egne tider, i et eget lokale, man spiller lovsanger og ikke salmer, og man har en helt annen

form på forkynnelsen og i grunnen hele samlingen. En har kanskje sin egen prest, eller en ungdomsarbeider som, lønnet eller ulønnet, bygger opp ungdomsarbeidet slik han vil det. Så lenge alt går bra i ungdomsarbeidet har de fleste menighetsråd nok av andre saker å henge fingrene i, og velger ikke å blande seg for mye inn i hva som skjer hos ungdommene. Dermed blir ungdomsarbeidet lett et arbeid på siden av resten av menigheten, uten særlig med kontakt.

For en ungdomsamenighet er nok faren for at dette skal skje enda større. Språkbruken bidrar lett til å distansere ungdommene fra resten av menigheten, gjennom å fokusere på det som er ungdommenes eget fellesskap. Ved å bruke ordet ungdomsamenighet signaliserer man klart at dette er et fellesskap primært for og med og av ungdom. Tidligere har vi jo sett at dette er noe av styrke med en ungdomsamenighet, muligheten til å kontekstualisere og møte ungdom der de er.

Allikevel tror jeg de voksne har en plass også i en ungdomsamenighet. Som vi så i kapittel 2.4 er voksne rollemodeller viktige for ungdoms utvikling, gjennom å gi dem trygghet, bekrefte dem og være forbilder for dem. I en ungdomsamenighet trengs det voksne omsorgspersoner som kan være der for ungdommene. I Ten-sing pratet man ofte om ”ung ansvar, voksent nærvær”, det at ungdom skal være de som styrer samtidig som det er voksne der som kan veilede og hjelpe. Man verken kan eller bør forvente at ungdom skal klare hanskens med alt alene, verken organisatorisk eller diakonalt. Det trengs voksne i et ungdomsarbeid, enten man kaller det klubb, kor eller menighet.

På samme måte trengs ungdommene i soknemenigheten. Det trengs unge stemmer som tasler om sine uttrykk, erfaringer og meninger. En ungdom har andre perspektiv på hvem Gud er, på hvordan man kan følge han og hvordan man kommuniserer troen. Det er få, om ingen som lar seg begeistre så mye som en ungdom. Få er villige til å bruke så mye tid og

⁸² Dean og Foster ”*The Godbearing life: the art of soul tending for Youth Ministry*” 32

krefter på noe man virkelig vil og ønsker - på noe man tror på. Her har nok mange voksne mye å lære og å bli inspirert av.

På mange måter blir ungdom endringsagenter i kirken, de bidrar til å bevege og endre kirken i møte med stadig nye tider. Det mest nærliggende eksempelet er vedtaket og gudstjenesten på ungdommens kirkemøte. Det satte i gang snøballen som førte til hele liturgireformen i den norske kirke. Samtidig trenger ikke eksemplene være så store eller omfattende. Trender og nyvinninger fanges opp mye kjappere hos ungdommene enn hos de voksne, her får den plass til å modnes før de etter hvert overtas av voksenmenigheten. Det er nok f. eks mange menigheter hvor det var ungdommene som først tok i bruk projektor, før man etter hvert innførte det på søndagsgudstjenestene.

Når vi så ser at ungdom trenger voksne og de voksne trenger ungdom, hvordan kan vi oppnå dette uten å forlate tanken om en ungdomsmenighet. Jeg tror det handler om å skape treffpunkter, gjenkjennelse og gjensidig bevegelse. Treffpunktene handler om å skape arenaer hvor ungdommer og voksne møtes, både i ungdomsmenigheten og i voksenmenigheten. Hvorfor kan ikke en av forbederene på ungdommenes gudstjeneste være en voksen? Eller kanskje det er en pensjonist som blir med som fast voksenleder på turer? Tenk om det var noen voksne som bare var der for å prate med ungdommene etter gudstjenesten!

På samme måte kan ungdom utfordres til å være med i planlegging og gjennomføring av gudstjenesten i soknemenigheten. De kan bidra som ledere i søndagsskolen eller sette sitt preg på det som blir formidlet via projektoren. De kan få lov til å komme med sine tanker og innspill i forberedelsen til prekenen eller utforme bønner i forbønnen. Mulighetene er mange. Utgangspunktet er at man må skape disse arenaene gjennom bevisst arbeid. Treffpunktene oppstår først og fremst når det er noe man ønsker og legger til rette for.

Når så disse treffpunktene oppstår er det viktig at det er en gjenkjennelse. Selv om mye er ulikt så tror jeg det er viktig at både ungdom og voksne kan kjenne seg igjen. Et godt eksempel er ordo, slik vi pratet om det i kapittel 4.4.1. Ved at man har en gjenkjennbar ordo, gjør man overgangen til det uvante mindre – enten det handler om voksne som er tilstede hos ungdommene eller ungdom som er tilstede på høymessen. Gjenkjennbarheten kan også gå på å bruke noen av de samme sangene, eller å ha en felles visjon som både ungdomsmenighet og soknemenigheten identifiserer seg med. Klarer man å skape slike fellestrekk, fører man ungdomsmenighet og soknemenighet tettere sammen, uten at det går på bekostning på fellesskapet mellom ungdommene eller mulighetene til å kommunisere med ungdomskulturen.

Alt dette handler om å være i bevegelse, om å jobbe for å stadig finne treffpunkter og gjenkjennbarhet på en slik måte at man ikke står stille og fast i det som er. Hvis man ikke stadig jobber med disse problemstillingene og er bevist på at de ikke kommer av seg selv, tror jeg det er lett at man sakte glir fra hverandre og at kontakten blir mindre. Bevegelsen må hele tiden vedlikeholdes og man må være bevist på hva man gjør og hvorfor. Samtidig tror jeg det er avgjørende at bevegelsen er gjensidig. Det er ikke bare ungdomsmenigheten som skal jobbe for å forbli en del av menigheten, men like viktig er det at menigheten hele tiden forsøker å nærme seg ungdomsarbeidet. Bevegelsen må gå begge veier. Hvis ikke vil alt fort handle om hvordan ungdomsmenigheten kan lære av soknemenigheten og de som går der. En slik måte å tenke på, hvor det kun er ungdomsmenigheten som skal ta imot, er igjen å redusere ungdommenes betydning og sette begrensninger på deres tro og uttrykk.

Noe av utgangspunktet mitt for å prate om ungdomsmenighet var at ungdom skal tas på alvor som kristne her og nå, og ikke bare som framtidens kristne. Skal det skje må de oppleve å bli tatt på alvor og soknemenigheten må våge å se hva den kan lære av ungdommene. Ellers tror jeg at soknemenigheten går glipp av mye viktig og spennende om hva det vil si å være kristen og hva det vil si å være kirke.

5.3 Konfirmantene, hvor hører de hjemme?

Det bredeste kontaktpunktet kirken har med ungdom er konfirmasjonen. Hvert år velger 2/3 av alle norske ungdommer å konfirmere seg i kirken.⁸³ Det betyr at det i 2010 var nesten 42000 ungdommer som jevnlig møtte i kirker, menighetshus og andre forsamlingslokaler for å lære mer om kristendommen. Ser vi på antallet døpte som velger å konfirmere seg er tallene enda bedre: I følge kirken.no velger om lag 80% av de døpte å konfirmere seg 15 år senere.⁸⁴

I tillegg står kirken midt i en trosopplæringsreform hvor barn og unge fra 0-18 skal tilbys trosopplæring i stor skala. Timenormen i løpet av 18 år er 315 timer. Det betyr at også ungdom skal tilbys ulike trosopplæringstiltak. Det kan være ledertreningskurs, nattturnering, leir, seminarer og mye annet. Det viktigste er ikke formen, men at innholdet formidler noe om troen og at det skal rette seg bredt. Bredere enn det ungdomsarbeid tradisjonelt har klart å nå. De stedene man lykkes med dette vil kirken få enda flere kontaktpunkter med ungdom.

I utgangspunktet ligger ansvaret for konfirmantarbeid og trosopplæring i soknemenigheten. Det er de som får midler, ansetter folk og skal vedta en helhetlig plan for

⁸³ Tallene er hentet fra <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=1959> 11/2-2012

⁸⁴ Ibid

trosopplæringen fra null til atten år. Det gjør at trosopplæringsarbeidet og konfirmantarbeidet må være forankret der, men jeg mener det samtidig bør være mulig å se på hvordan man kan knytte dette opp mot en ungdomsmenighet.

Det er noen klare begrensninger, la oss begynne med dem. Når det gjelder gudstjenester, så er det naturlig at presentasjons-, samtale- og konfirmasjonsgudstjenesten skjer i soknemenigheten. Her er det mest høytid, og disse gudstjenestene henvender seg mye bredere enn det en ungdomsmenighet gjør. Sammen med konfirmantene kommer familie og noen gang venner.

En annen utfordring er at konfirmantkullene er så store at de lett kan ”overta” det som skjer. Når gruppen av konfirmanter som er tilstedet er for stor i forhold til resten av ungdommene så blir de fort premissleverandør for hva som er ok oppførsel. I stedet for da å være med på det som skjer i en ungdomsmenighet, så blir det fort at resten av ungdomsmenigheten opplever at de er med på et konfirmantarrangement, ikke at konfirmantene er med på deres samling.

Det betyr at konfirmantundervisningen bør ha sitt tilholdssted i soknemenigheten. Samtidig kan man jobbe målrettet med hvordan man kan trekke ungdomsmenigheten inn i konfirmantarbeidet og konfirmantarbeidet inn i ungdomsmenigheten. Fokus bør være på å lage relasjonelle koblinger som fører til at konfirmanter blir en del av ungdomsmenigheten. Dette kan gjøres på flere måter. Den mest åpenlyse er å bruke ungdommer som medledere i konfirmantarbeidet. Videre kan man jobbe for å finne måter å få konfirmantene til å komme og delta på det som skjer i ungdomsmenigheten, men på en slik måte at man unngår at de overtar hele ”showet”. Det går an å tilby konfirmantene å gå på ungdomsgudstjenestene i stedet for søndagsgudstjenestene, men da er det nok klokt å la dem velge fritt hvilke de er med på – slik at ikke alle konfirmantene kommer på en gang. Kommer alle på en gang vil de fort være der som tilskuere og ikke deltakere.

Tilslutt bør man jobbe for at konfirmantene fortsetter i ungdomsmenigheten etter konfirmanttiden er over, og her gir trosopplæringen ekstra muligheter. Ledertrening er noen mange menigheter har drevet med i en årrekke, men gjennom trosopplæringen er det nå ekstra midler tilgjengelig. Det betyr at man kan jobbe enda mer målrettet med ledertrening som en naturlig fortsettelse på konfirmanttiden. Et slikt kurs bør ha praksis og den kan godt være knyttet opp mot ungdomsmenigheten – hvor de får lov til å prøve seg som ledere ved å få et passende stort ansvar.

Etter konfirmanttiden skjer det etter min mening et klart skille i hvor vi plasserer trosopplæringen. Tiltak for eldre aldersgrupper skal selvsagt ha en bred appell, men de bør ha

som mål å knytte ungdommer inn mot det fellesskapet som er for ungdom, nemlig ungdomsmenigheten. Mens trosopplæringstiltak for yngre bør være knyttet opp mot en gudstjeneste som de deltar på, så vil det være mer fruktbart at man, som hovedregel, leder ungdom inn i gudstjenestene til ungdomsmenigheten.

Trosopplæring er noe soknemenigheten driver, men det kan og bør drives i tett samarbeid med ungdomsmenigheten. Det ville være nokså poenngløst at soknemenigheten skulle drive sine egne tiltak rettet mot ungdom uten at ungdomsmenigheten var inne i bildet. Samtidig må ungdomsmenigheten få lov til å være et fellesskap med sterkt fokus på relasjoner, og ikke bli ”overtatt” av forsøk på å nå flest mulig i en enkelthappening.

Kapittel 6

AVSLUTTNING – EN EKLESIOLOGI FOR UNGDOMSMENIGHETER

Hver eneste helg samles tusenvis av kristne ungdommer rundt omkring i norske kirker og menighetslokaler. Her samles de for å lære og å erfare mer om hvem Jesus er. For å lovsynge og be til han, og for å finne ut mer om hvordan de kan være hans disipler i vår tid. Sammen med andre på sin egen alder utfordres de på det å følge etter han i hverdagen. Når ungdommene samles så er det ingen homogen gruppe som kommer sammen. Noen har akkurat begynt på ungdomsskolen, mens andre kjører rundt i egen bil. Noen er selvsikre og trygge – andre er utrygge og sjenerte. For noen er Jesus veien, sannheten og livet, mens andre ikke vet helt hva de skal tro.

Like forskjellige som ungdommene er, er også grunnene til at de kommer. Noen kommer fordi kompisen skal, eller hun søte jenta i tiende. Andre kommer fordi de har ansvar og oppgaver, mens andre igjen kommer fordi det er så kjekt med lovsang. Uansett hva grunnen er, så er det i ungdomsarbeidet de fleste ungdommene har sitt møte med kirken og sitt fellesskap. Det er her de føler at de hører hjemme.

Disse fellesskapene er i praksis ungdommenes menigheter. Derfor ønsker jeg at vi skal begynne å kalle dem for nettopp det, og bruke betegnelsen ungdomsmenigheter om dem. Vi skal ikke bruke den ukritisk - et fellesskap og en menighet er ikke det samme. Samtidig gir det store muligheter når vi tar det i bruk. Å kalle seg en menighet både forplikter, utfordrer og gir muligheter. Jeg vil avslutningsvis trekke fra tre viktige moment i et forsøk på en liten ekklesiologi om det å være ungdomsmenighet

1. Ungdomsmenigheter tar ungdom på alvor som kristne her og nå. Ved å si at deres fellesskap er godt nok. Vi må unngå å gi ungdom en opplevelse av at det er høymessen som gjelder, Ved å gi de en følelse av det fellesskapet og de samlingene de har er annenrangs og mindre verdt enn det som foregår søndags formiddag. Ungdom er ikke bare framtidens kirkegjengere, de er nåtidens kirkegjengere. Det blir tydelig i en ungdomsmenighet. Samtidig forplikter det å være ungdomsmenighet, det sier noe om hvordan samlingene skal være. I en ungdomsmenighet må det feires nattverd, dermed blir den tilgjengelig for ungdommer i mye større grad enn den er hvis den bare feires i høymessen. Igjen tar vi da ungdom på alvor, og gir dem del i alt det Kristus har gitt oss. En ungdomsmenighet skal ikke være menighet light. Den skal være kirke helt og fullt. Det skal være en tydelig forkynnelse som både utfordrer og transformerer. Det skal være rom for å komme der med både glede og sorger, seiere og nederlag. En ungdomsmenighet er et fellesskap av disipler som følger etter Jesus.

2. Ungdomsmenigheter er relevante i møte med ungdomskulturen. Venner og familie er det viktigste for ungdommene. Det sier noe om at ungdommer er relasjonelle av natur. De bruker mye tid sammen, og lærer og lærer av hverandre. Når ungdomsmenigheten er et fellesskap av disipler som sammen følger etter Jesus, da settes relasjonene i sentrum. At man i fellesskap kan oppdage mer av hvem Kristus er, og at man lærer av hverandre.

I ungdomstiden handler det om å finne ut hvem man er og hva man tror. I en ungdomsmenighet og et disippelfellesskap er det rom for å finne svar. Det er rom for å prøve ut ulike roller ovenfor Gud, og for å erfare Han på nye måter å praktisere tro på. Gjennom trospraksisene får en ungdomsgenerasjon som ikke er så opptatt av dogmer og absolutte sannheter muligheten til å erfare Gud. Da blir troen mer enn bare intellekt og følelser, den blir praksiser og erfaringer. Den blir noe konkret.

At ungdom er underveis, betyr at de har behov for en tro som de kan ta med seg. Det betyr at den ikke må knyttes til for sterkt til det konkrete fellesskapet. En ungdomsmenighet

må ha som mål å gi ungdom en tro som de kan ta med seg videre i livet. En tro hvor de ser at fellesskapet er viktig, at det er et sted hvor de kan få lov til å følge etter Jesus sammen med andre. En tro som gjør at de oppsøker fellesskap med andre kristne også den dagen de slutter i ungdomsmenigheten. Samtidig betyr det at ungdom er underveis at ungdomsmenigheten må være et sted hvor det er rom for å finne ut mer av hvem Gud er.

3. Ungdomsmenigheter handler om å nå nye. En ungdomsmenighet må i sin natur være misjonar. Den må ha som mål å møte ungdommene der de er. I en ungdomsmenigheter er mulighetene til å møte ungdommene midt i livet mye større. Man kan tilpasse alt fra tidspunkt til musikk og temaer slik at det blir attraktivt for ungdom å bli en del av det.

Når ungdomstiden er en tid hvor mange skaper sin identitet, så blir det enda viktigere at kirken er en tydelig stemme inn i livene deres. Den må våge å snakke ærlig om tro og tvil, om det enkle og det vanskelige. Den må ønske velkommen, samtidig som den er utfordrende. Å være et fellesskap av disipler som følger etter Jesus kan oppfattes som at det kun er rom for de som har funnet svarene, men selv i disippelflokken var det rom for både tro og tvil. Bare se på Thomas og på alle spørsmålene som de stilte. Å følge etter handler om at man er underveis, enten man er komt kort eller langt. Når man følger etter sammen, da betyr det at man i tillegg hjelper hverandre på veien.

Et av de sterkeste argumentene for ungdomsmenighet er nettopp det at det åpner opp kirken for ungdom på en helt annen måte, og inviterer de til å ta del i alt det kirken er. Den sier noe tydelig om at kirken er relevant for ungdommer her og nå.

På disse tre hviler essensen i det å være en ungdomsmenighet: Ungdom tas på alvor, den møter ungdomskulturen og det åpnes opp for nye.

Dette gir store muligheter, men også noe utfordringer. Det er utfordrende å unngå å bli en enøret menighet, hvor ungdomsmenigheten seiler sin egen sjø uten kontakt med soknemenigheten. Det er utfordrende å tenke at høymessen er noe helt annet enn det ungdommene vokser opp med, hvordan kan man sikre at de forbli i kirken? Dessuten er det utfordrende å finne ut av strukturer, økonomi og praktiske løsninger for hvordan man skal drive en ungdomsmenighet.

Heldigvis er dette bare utfordringer, og ikke uløselige problemer. Disse utfordringene må ikke hindre oss i fra å ha fokus på det viktigste: Alle mulighetene en ungdomsamenighet gir. En mulighet jeg mener vi ikke kan la oss gå forbi. Disse fantastiske ungdommene, den sjenerte jenta og den tøffe gutten, nerden og sportsidioten, de fortjener å bli tatt på alvor. De fortjener å få del i alt det kirka er og har.

En soknemenighet som våger å ta ungdommene på alvor blir aldri den samme igjen. Det er umulig å ikke la seg påvirke av det som skjer når ungdom kommer sammen og får oppleve at deres fellesskap teller. Den begeistring, det engasjement og den ærligheten som da kommer til syne kunne vi alle trengt mer av. Kirken trenger ungdommene, og ungdommene trenger kirken. I en ungdomsamenighet kan man oppnå begge deler.

BIBLIOGRAFI

- Aagre, Willy. Ungdomskunnskap : hverdagslivets kulturelle former, Bergen: Fagbokforlaget, 2002
- Brunvoll, Arve. Den Norske kirkes bekjennelsesskrifter, Oslo: Lunde, 1972
- Church of England. Mission-shaped Church : church planting and fresh expressions of church in a changing context, London: Church House Publishing, 2004
- Clay, Graham. Youth congregations and the emerging church, Cambridge: Grove Books, 2002
- Dean, Kenda Creasy; Foster, Ron. *The godbearing life : the art of soul tending for youth ministry*, Nashville, Tennessee: Upper Room Books, 1998
- Dulles, Avery. *Models of the church – expanded edition*, New York: Image Books / Doubleday, 2002
- Griffiths, Steve. "The importance of brief encounters: Jesus as model", i *Grensesprengende : om forkynnelse for ungdom 15-18 år*, red. Hans Austnaberg og Bård Mæland, 245-56. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2009
- Hegstad, Harald. *Den Virkelige Kirke*. Trondheim: Tapir Forlag, 2009
- Holmqvist, Morten (red). Jeg tror jeg er lykkelig - : ung tro og hverdag, Oslo: Kloster Forlag, 2007
- Illeris, Knud. *Ungdomsliv: mellom individualisering og standardisering*, Fredriksberg: Samfundslitteratur, 2009
- Norheim, Bård Erik Hallesby. Kan tru praktiserast? : teologi for kristent ungdomsarbeid. Trondheim: Tapir Forlag, 2008
- O'Brien, Peter T "Fellowship, Communion, Sharing" i *Dictionary of Paul and his Letters*, red. Gerald F. Hawthorne, Ralph P. Martin og Daniel G. Reid , Downers Grove, Illinois: InterVarsity 1993
- Ward, Pete. God at the mall : youth ministry that meets kids where they're at, Peabody, Massachusetts: Hendrickson, 1999
- Weider , Einar. "Ungdomstid og menighetsfelleskap" i *Kirke i oppbrudd og forandring*, red. Leif Gunnar Engedal og Vidar L. Haanes, Oslo: Tapir forlag, 2003